

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ № 1

КАФЕДРА ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

**СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

Навчальний посібник у схемах і таблицях

**Київ
2015**

ЗМІСТ

<u>ВСТУП</u>	3
<u>РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ</u>	6
<u>1.1. Поняття та сутність слідчих (розшукових) дій</u>	6
<u>1.2. Класифікація слідчих (розшукових) дій</u>	12
<u>1.3. Загальні вимоги до процесуальних документів проведення слідчих (розшукових) дій</u>	21
<u>РОЗДІЛ 2. УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ</u>	26
<u>2.1. Сторона обвинувачення</u>	26
<u>2.2. Сторона захисту</u>	31
<u>2.3. Потерпілий та його представник</u>	39
<u>2.4. Інші учасники кримінального провадження</u>	42
<u>РОЗДІЛ 3. СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ</u>	53
<u>3.1. Загальні вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій</u>	53
<u>3.2. Допит</u>	57
<u>3.3. Пред'явлення для впізнання</u>	69
<u>3.4. Обшук</u>	73
<u>3.5. Огляд</u>	79
<u>3.6. Слідчий експеримент</u>	85
<u>3.7. Проведення експертизи</u>	87
<u>РОЗДІЛ 4. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ</u>	95
<u>4.1. Загальні вимоги до проведення негласних слідчих (розшукових) дій</u>	95
<u>4.2. Негласні слідчі (розшукові) дії, які пов'язані із втручанням у приватне спілкування</u>	107
<u>4.3. Негласні слідчі (розшукові) дії, які не пов'язані із втручанням у приватне спілкування</u>	112
<u>СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ</u>	135
<u>ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ</u>	137

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ:

ЗУ – Закон України

ЄРДР – Єдиний реєстр досудового розслідування

КПК – Кримінальний процесуальний кодекс України

КК – Кримінальний кодекс України

СБУ – Служба безпеки України

СРД – Слідчі (розшукові) дії

НАБУ – Національне антикорупційне бюро України

НСРД – Негласні слідчі (розшукові) дії

Вступ

Сучасні напрями та умови реформування системи МВС України, підвищення уваги суспільства та держави з питань пов'язаних з ефективністю їх діяльності у сфері кримінального судочинства, а також стрімке оновлення чинного кримінального процесуального законодавства України, викликає нагальну потребу більш поглибленого вивчення здобувачами вищої освіти окремих положень навчальної дисципліни «Кримінальний процес», що стосуються проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій на стадії досудового розслідування. Адже, під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно дотримуватися вимог Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства. Водночас, учасники кримінального провадження зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

У теорії кримінального процесу, слідчі (розшукові) дії завжди вважалися основними засобами збирання та перевірки доказів у сфері кримінального судочинства. Підтверджено цю тезу й законодавцем у ст. 93 КПК, формулюванням про те, що сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, а сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження вправі ініціювати їх проведення шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, що розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 КПК.

Законне та обґрунтоване, якісне та своєчасне проведення слідчих (розшукових) дій створює передумови для оцінки доказів у кримінальному

провадженні. Адже відповідно до положень ст. 94 КПК, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному і неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення.

Доцільність більш поглибленого вивчення питань, пов'язаних із слідчими (розшуковими) діями, посилюється й тим, що за своєю правовою суттю вони містять найбільш ймовірні ризики протизаконного та необґрунтованого обмеження прав і свобод людини у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування, а при їх проведенні мають бути обов'язково дотримані як загальні засади кримінального провадження (ст. 7 КПК), так й встановлена КПК України відповідна процесуальна форма, порушення якої впливає у цілому на ефективність досягнення завдань кримінального провадження (ст. 2 КПК).

Навчальний посібник стане в нагоді як здобувачам вищої освіти денної та заочної форми навчання, так і слідчим, що працюють в органах досудового розслідування Національної поліції.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

1.1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Процесуальні дії – дії учасників кримінального провадження, що передбачені та регламентовані кримінальним процесуальним законодавством спрямовані на збирання, перевірку або використання доказів у кримінальному провадженні

Слідчі (розшукові) дії

Інші процесуальні дії

Наприклад, прийняття слідчим заяви про кримінальне правопорушення, направлення слідчим запиту з метою отримання інформації, яка має значення для кримінального провадження тощо

Дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 223 КПК)

Пізнавальні процесуальні дії, притаманні стадії досудового розслідування і призначені для пошуку, виявлення, фіксації та перевірки фактичних даних у кримінальному провадженні

Регламентовані кримінальним процесуальним законом процесуальні дії, що здійснюються уповноваженою особою і являють собою сукупність пошукових, пізнавальних та інших операцій, спрямованих на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні

**Нормативне визначення
поняття та підстав проведення слідчих (розшукових) дій**

Слідчі (розшукові) дії – дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 223 КПК)

**Підставами для проведення слідчої
(розшукової) дії є наявність достатніх
відомостей, що вказують на можливість
досягнення її мети**

Негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (ч. 1 ст. 246 КПК)

**Підстави для проведення
негласних слідчих (розшукових) дій**

Випадки, коли відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб

Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені статтями 260, 261, 262, 263, 264 (в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), 267, 269, 269-1, 270, 271, 272, 274 КПК, проводяться *виключно* у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів

Значення слідчих (розшукових) дій у доказуванні

Доказування (ст. 91 КПК)

Полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів

Мета доказування – встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження

Обов'язок доказування (ст. 92 КПК)

Доказування обставин, передбачених ст. 91 КПК покладається на слідчого, прокурора та, в установлених КПК випадках (справи приватного обвинувачення) – на потерпілого

Доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, покладається на сторону, що їх подає

Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні (предмет доказування) (ст. 91 КПК)

Подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення)

Винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення

Обставини, що впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність

Обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру

Обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання

Обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схилання особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення

Докази та їх процесуальні джерела

Докази – фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч. 1 ст. 84 КПК)

Процесуальні джерела доказів

Показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження (ч. 1 ст. 95 КПК)

Показання з чужих слів – висловлювання, здійснене в усній, письмовій або іншій формі, щодо певного факту, яке ґрунтується на поясненні іншої особи (ч. 1 ст. 97 КПК)

Речові докази – матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 98 КПК)

Документи – спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження (ч. 1 ст. 99 КПК)

Висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи (ч. 1 ст. 101 КПК)

Слідчі (розшукові) дії як шляхи збирання доказів

Збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у порядку, передбаченому КПК (ч. 1 ст. 93 КПК)

Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом

Проведення СРД та НСРД, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених КПК

Сторона захисту здійснює збирання доказів шляхом

Витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення СРД, НСРД інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів

Ініціювання стороною захисту, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, проведення СРД здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 КПК

Постанова слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення СРД, НСРД може бути оскаржена слідчому судді

Докази можуть бути одержані на території іноземної держави в результаті здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження

Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини при проведенні слідчих (розшукових) дій

Недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ч. 1 ст. 87 КПК)

Істотні порушення прав людини і основоположних свобод (ст. 87 КПК)

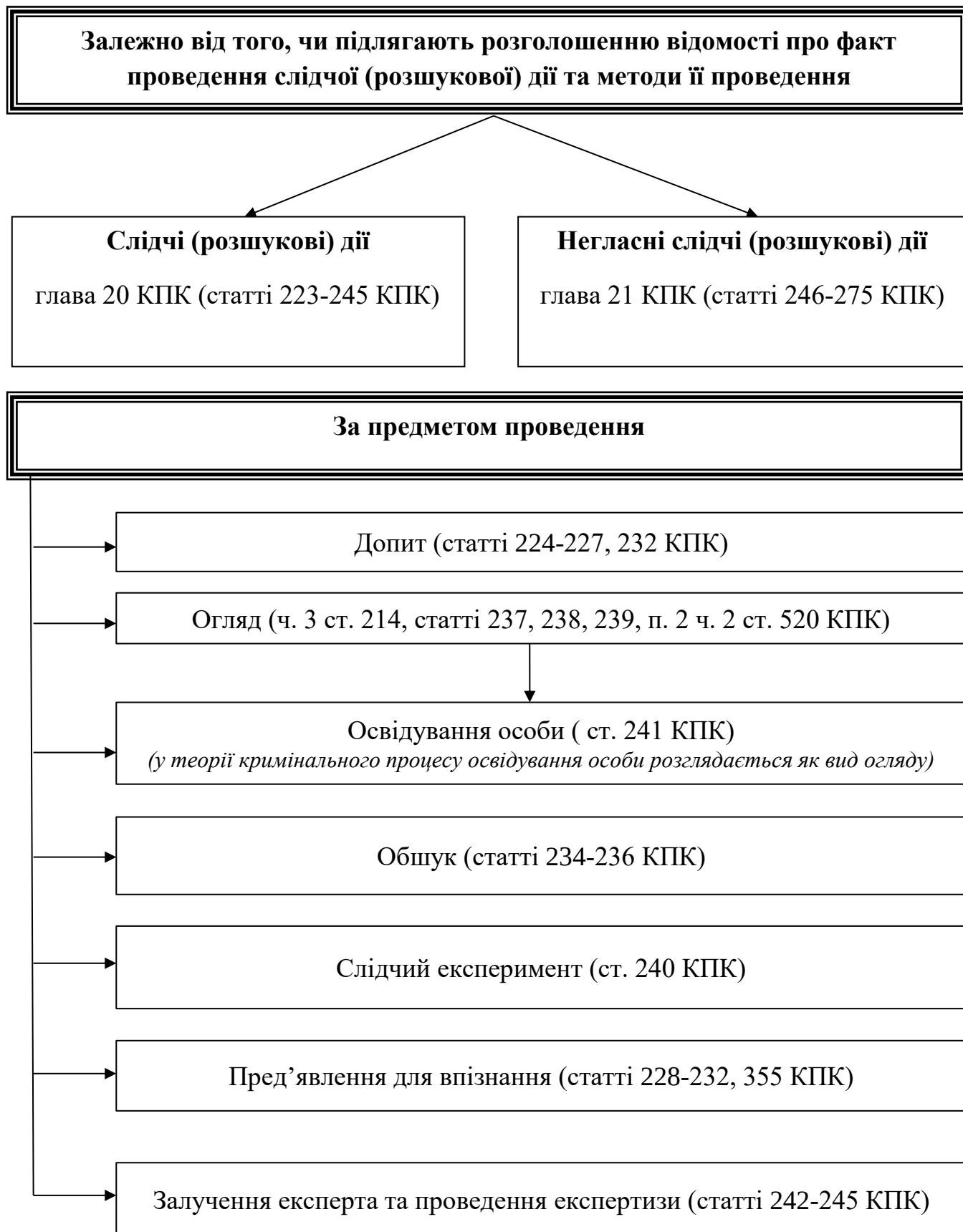
- 1) здійснення процесуальних дій, що потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов;
- 2) отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження;
- 3) порушення права особи на захист;
- 4) отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права;
- 5) порушення права на перехресний допит (одночасний допит двох або більше осіб)

Недопустимими є також докази, що були отримані

- 1) з показань свідка, який надалі був визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні;
- 2) після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених КПК, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень

Докази повинні визнаватися судом недопустимими під час будь-якого судового розгляду, крім розгляду, якщо вирішується питання про відповідальність за вчинення зазначеного істотного порушення прав та свобод людини, внаслідок якого такі відомості були отримані

1.2. КЛАСИФІКАЦІЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Класифікація негласних слідчих (розшукових) дій

Негласні слідчі (розшукові) дії, які пов'язані із втручанням у приватне спілкування

Аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК)

Арешт, огляд і виїмка кореспонденції (ст.ст. 261, 262 КПК)

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж
(ст. 263 КПК)

Зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК)

Негласні слідчі (розшукові) дії, які не пов'язані із втручанням у приватне спілкування

Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння
особи (ст. 267 КПК)

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу
(ст. 268 КПК)

Спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК)

Моніторинг банківських рахунків (ст. 269¹ КПК)

Аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК)

Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної
діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК)

Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного
дослідження (ст. 274 КПК)

Контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК)

Спеціальний слідчий експеримент

Імітування обстановки злочину

Контрольована та оперативна закупка

Контрольована поставка

За формою процесуального рішення

→ **За постановою слідчого, прокурора**
(допит чи впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування, проведення експертизи)

→ **За постановою прокурора**
(освідування особи; огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією)

→ **За ухвалою слідчого судді**
(огляд і обшук житла чи іншого володіння особи; слідчий експеримент, що проводиться у житлі чи іншому володінні особи)

→ **Без попереднього процесуального рішення**
(допит (виняток, допит у режимі відеоконференції); пред'явлення впізнання; огляд, крім винятків визначених КПК)

За основною метою проведення

→ **Збирання доказів** (наприклад: обшук, огляд)

→ **Перевірка доказів** (наприклад: одночасний допит двох чи більше осіб, слідчий експеримент)

→ **Встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб**
(наприклад: обшук у ч. 1 ст. 234 КПК)

За стадією кримінального провадження

До внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (у випадках визначених ч. 3 ст. 214 КПК, наприклад, у невідкладних випадках – огляд місця події)

На будь-якій стадії кримінального провадження
(усі слідчі (розшукові) дії)

У судових стадіях кримінального провадження (допит експерта, обвинуваченого (підсудного), засудженого, виправданого)

За джерелом отримання фактичних даних (інформації)

Від осіб
(наприклад, допит)

Від речей
(наприклад, обшук, огляд)

Від осіб та речей
(наприклад, слідчий експеримент)

З віртуальних електронних обчислювальних систем
(наприклад, зняття інформації з електронних інформаційних систем)

За імперативністю проведення та повторністю

Невідкладні та інші

(Невідкладними називаються тому, що зволікання з їх проведенням може призвести до втрати доказового матеріалу будь-який момент)

Первинні та повторні

(Повторність означає проведення слідчої (розшукової) дії ще раз в повному обсязі)

Основні та додаткові

(Наприклад: проведено перший допит потерпілого. Під час розслідування виникла потреба з'ясувати в нього окремі питання. Слідчий приймає рішення про додатковий допит потерпілого, під час якого з'ясовує ці питання)

Обов'язкові та не обов'язкові

(Обов'язковість проведення може бути прямо вказана в законі – обов'язкове призначення експертизи.

Не обов'язкові – іноді називають факультативними. Їх проведення залежить від волевиявлення слідчого)

За характером відображення інформації

Вербальні – слідчі (розшукові) дії, в результаті яких одержується словесна інформація (наприклад, допит)

Невербальні – слідчі (розшукові) дії, у результаті яких слідчий отримує інформацію, що міститься в об'єктах матеріального світу і виражається в предметно-просторових ознаках – форма, колір, обсяг, тощо (наприклад, огляд, обшук, освідування особи)

Змішані – слідчі (розшукові) дії, у ході яких отримується інформація як словесна, так і та, що міститься в об'єктах матеріального світу (наприклад, пред'явлення для впізнання)

За характером участі понятих (ч. 7 ст. 223 КПК)

Імперативна участь

участь обов'язкова навіть при застосуванні безперервного відеозапису

Обшук особи (ч. 7 ст. 223 КПК)

Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи
(ч. 7 ст. 223, ст. 235 КПК)

Диспозитивна участь

при застосуванні безперервного відеозапису ходу слідчої (розшукової) дії поняті можуть не залучатися

Пред'явлення особи, трупа чи речей для впізнання (ч. 7 ст. 223, статті 228-232 КПК)

Огляд трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією
(ч. 7 ст. 223, статті 238, 239 КПК)

Слідчий експеримент (ч. 7 ст. 223, ст. 240 КПК)

Освідчування особи (ч. 7 ст. 223, ст. 241 КПК)

Поняті можуть бути запрошені для участі в інших процесуальних діях, якщо слідчий, прокурор вважатиме це за доцільне

Слідчі (розшукові) дії, що проводяться за постановою слідчого або прокурора

Допит чи впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування (якщо сторона кримінального провадження чи потерпілий заперечують проти здійснення дистанційного досудового розслідування) (ст. 232 КПК)

Обшук особи, яка перебуває в житлі під час проведення там обшуку (ч. 5 ст. 236 КПК)

Проведення експертизи (ч. 7 ст. 69, ч. 1 ст. 242, ч. 1 ст. 243 КПК)

Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК)

Слідчі (розшукові) дії, що проводяться без постанови слідчого або прокурора

Допит потерпілого, свідка, підозрюваного, експерта, малолітньої або неповнолітньої особи (статті 224, 226 КПК)

Пред'явлення для впізнання (статті 229-231 КПК)

Слідчий експеримент (ст. 240 КПК)

Якщо проводиться в житлі чи іншому володінні особи, здійснюється лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора, яке розглядається в порядку, передбаченому КПК, для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи

Слідчі (розшукові) дії, що проводяться виключно за постановою прокурора

Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією (ст. 238, ч. 1 ст. 239 КПК). При проведенні ексгумації трупа виконання постанови покладається на службових осіб органів місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 239 КПК)

Освідування особи (ст. 223, ч. 2 ст. 241 КПК)

Окремі негласні слідчі (розшукові) дії (наприклад, контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК))

Слідчі (розшукові) дії, що проводяться виключно за ухвалою слідчого судді

Обшук, в тому числі в житлі чи іншому володінні особи (ч. 2 ст. 234, ч. 1 ст. 235 КПК)

Допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні (ч. 1 ст. 225, ст. 232 КПК)

Слідчий експеримент, що проводиться у житлі чи іншому володінні особи (ч. 5 ст. 240 КПК)

Огляд житла чи іншого володіння особи (згідно з ч. 3 ст. 235 КПК виготовляються 2 копії ухвали, які чітко позначаються як копії) (ст. 235, ч. 2 ст. 237 КПК)

Примусове залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи (ч. 3 ст. 242 КПК)

Окремі негласні (слідчі) розшукові дії (наприклад, втручання у приватне спілкування (статті 258-266 КПК))

За фактичною тривалістю проведення слідчої (розшукової) дії відносно загальної тривалості досудового розслідування

Короткотривалі (наприклад: допит, оскільки максимальна тривалість у будь-якому випадку обмежується вимогами статті 223-226 КПК; обшук особи – обмежується межами огляду)

Середньої тривалості (наприклад: огляд місця події, оскільки його тривалість обмежується межами огляду, особливостями конкретного складу кримінального правопорушення, але при цьому він є епізодичною слідчою (розшуковою) дією, оскільки слідча практика і кримінальний процесуальний закон допускають проведення додаткової слідчої (розшукової) дії, яка оформляється окремим протоколом)

Довготривалі (наприклад: більшість негласних (слідчих) розшукових дій, оскільки тривалість їх проведення визначається фактом та об'ємом здобуття певних відомостей, які мають значення для конкретного кримінального провадження, а максимальна тривалість обмежується відповідним процесуальним рішенням (строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не може перевищувати два місяці (ч. 1 ст. 249 КПК))

За організаційною побудовою діяльності особи, яка проводить слідчу (розшукову) дію

Прості (одноепізодні) (наприклад: допит свідка, проводиться, як правило, безперервно в одному місці та складається з однотипних повторюваних дій слідчого)

Складні (багатоєпізодні) (наприклад: слідчий експеримент має протилежні ознаки відносно простої слідчої (розшукової) дії)

1.3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Основні процесуальні документи проведення слідчих (розшукових) дій

Доручення – процесуальний документ слідчого, прокурора, складений виключено у письмовій формі відповідно до ст. 41 КПК, який зобов’язує оперативні підрозділи провести слідчі (розшукові) дії та (або) негласні слідчі (розшукові) дії визначені у дорученні. Структура доручення кримінальним процесуальним законом не визначена

Протокол – процесуальний документ у якому фіксуються хід і результати проведення процесуальної дії. У випадку фіксування процесуальної дії під час досудового розслідування за допомогою технічних засобів про це зазначається у протоколі. Протокол складається з вступної, описової та заключної частин (ч. 3 ст. 104 КПК)

Постанова – процесуальне рішення слідчого, прокурора, яке виноситься у випадках, передбачених КПК, а також коли слідчий, прокурор визнає це за необхідне. Постанова складається з вступної, мотивувальної та резолютивної частин (ч. 5 ст. 110 КПК)

Ухвала – рішення слідчого судді або суду, яке має відповідати вимогам, передбаченим статтями 369, 371-374 КПК. Ухвала складається з вступної, мотивувальної та резолютивної частин (ст. 372 КПК)

Клопотання (сторона захисту, потерпілий) – це звернення сторони захисту, потерпілого і його представника чи законного представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, про виконання будь-яких процесуальних дій до слідчого або прокурора. Клопотання розглядається в строк не більше трьох днів з моменту подання (ст. 220 КПК). Процесуальна форма клопотання кримінальним процесуальним законом не визначається

Клопотання (сторона обвинувачення) – це звернення слідчого (погоджується з прокурором) або прокурора до слідчого судді про надання дозволу на проведення визначених Кримінальним процесуальним кодексом процесуальних дій або застосування заходів забезпечення кримінального.

Клопотання розглядається у порядку та в строк визначений окремо щодо конкретної процесуальної дії або заходу забезпечення кримінального провадження. В окремих випадках у КПК встановлюється процесуальна форма клопотання (наприклад, ч. 2 ст. 248 КПК визначає процесуальну форму клопотання слідчого, прокурора про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії)

Процесуальна форма протоколу слідчої (розшукової) дії

Структура протоколу слідчої (розшукової) дії (ч. 3 ст. 104 КПК)

Вступна частина

Місце, час проведення та назва процесуальної дії.
Особа, яка проводить процесуальну дію (прізвище, ім'я, по батькові, посада).
Всі особи, які присутні під час проведення процесуальної дії (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання).
Інформація про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, умови та порядок їх використання

Описова частина

Послідовність дій.
Отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, в тому числі виявлені та/або надані речі і документи

Заклучна частина

Вилучені речі і документи та спосіб їх ідентифікації.
Спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу.
Зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії.

Складається слідчим або прокурором, які проводять відповідну процесуальну дію, під час її проведення або безпосередньо після її закінчення

До складу слідчої (розшукової) дії входять також дії щодо належного упакування речей і документів та інші дії, що мають значення для перевірки результатів процесуальної дії

Додатки до протоколу слідчої (розшукової) дії (ст. 105 КПК)

Види додатків

Спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів

Письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної процесуальної дії

Стенограма, аудіо-, відеозапис процесуальної дії

Фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу

Вимоги до додатків

Виготовлення належним чином

Упакування з метою надійного збереження

Мають бути засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків

Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження проведенні слідчих (розшукових) дій (ст. 107 КПК)

Рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування, приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію

За клопотанням учасників процесуальної дії застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим

Про застосування технічних засобів фіксування процесуальної дії заздалегідь повідомляються особи, які беруть участь у процесуальній дії

У матеріалах кримінального провадження зберігаються оригінальні примірники технічних носіїв інформації зафіксованої процесуальної дії, резервні копії яких зберігаються окремо

Процесуальна форма постанови слідчого, прокурора (ст. 110 КПК)

Структура постанови (ч. 5 ст. 110 КПК)

Вступна частина

Місце і час прийняття постанови

Прізвище, ім'я, по батькові, посаду особи, яка прийняла постанову

Найменування кримінального провадження в якому приймається певна постанова

Мотивувальна частина

Зміст обставин, які є підставами для прийняття постанови

Мотиви прийняття постанови, їх обґрунтування та посилання на положення КПК

Резолютивна частина

Зміст прийнятого процесуального рішення

Місце та час (строки) його виконання

Особа, якій належить виконати постанову

Можливість та порядок оскарження постанови

Постанова слідчого, прокурора виготовляється на офіційному бланку та підписується службовою особою, яка прийняла відповідне процесуальне рішення

Постанова слідчого, прокурора, прийнята в межах компетенції згідно із законом, є **обов'язковою** для виконання фізичними та юридичними особами, прав, свобод чи інтересів яких вона стосується

Процесуальна форма ухвали слідчого судді про надання дозволу на проведення слідчої (розшукової) дії (ст.ст. 369-372 КПК)

Загальна структура ухвали (ст. 372 КПК)

Вступна частина

Дата і місце її постановлення.
Назва та склад суду, секретаря судового засідання.
Найменування (номера) кримінального провадження.
ППП підозрюваного, обвинуваченого, рік, місце і день його народження, місце народження і місце проживання.
Закон України про кримінальну відповідальність, що передбачає кримінальне правопорушення, у вчиненні якого підозрюється, обвинувачується особа.
Сторони кримінального провадження та інші учасники судового провадження

Мотивувальна частина

Суть питання, що вирішується ухвалою, і за чиєю ініціативою воно розглядається.
Встановлені судом обставини із посиланням на докази, а також мотиви неврахування окремих доказів.
Мотиви, з яких суд виходив при постановленні ухвали, і положення закону, яким він керувався

Резолютивна частина

Висновки суду.
Строк і порядок набрання ухвалою законної сили та її оскарження

Судове рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим (ст. 370 КПК)

Судове рішення проголошується прилюдно негайно після виходу суду з нарадчої кімнати. Головуючий у судовому засіданні роз'яснює зміст рішення, порядок і строк його оскарження (ст. 376 КПК)

РОЗДІЛ 2. УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

2.1. СТОРОНА ОБВИНУВАННЯ

Повноваження прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 36 КПК)

Прокурор – особа, яка обіймає посаду, передбачену ст. 17 Закону України «Про прокуратуру», та діє у межах своїх повноважень (п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК). Прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням (ч. 2 ст. 36 КПК)

Особисто проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії

Доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій оперативним підрозділам

Мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування

Доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк СРД та НСРД

Давати вказівки щодо проведення слідчих (розшукових) дій

Брати участь у проведенні слідчих (розшукових) діях

Надавати дозвіл на проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій

Оскаржувати рішення слідчого судді про відмову у наданні дозволу на проведення слідчих розшукових дій

Погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, у випадках, передбачених КПК, чи самостійно подавати слідчому судді такі клопотання

**Повноваження керівника органу досудового розслідування
щодо проведення слідчих (розшукових) та
негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 39 КПК)**

Керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України та його заступники, які діють у межах своїх повноважень (п. 8 ч. 1 ст. 3 КПК)

Особисто проводити слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії

Визначати слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а у випадках здійснення досудового розслідування слідчою групою – визначати старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих

Погоджувати проведення слідчих (розшукових) дій та продовжувати строк їх проведення у випадках, передбачених КПК

Ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування, давати слідчому письмові вказівки, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора

Вживати заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчим

Відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування вмотивованою постановою за ініціативою прокурора або з власної ініціативи з наступним повідомленням прокурора та призначати іншого слідчого за наявності підстав, передбачених КПК, для його відводу або у разі неефективного досудового розслідування

Повноваження слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 40 КПК)

Слідчий – службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, органу Державної кримінально-виконавчої служби України, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень (п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК)

→ Самостійно проводити слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії

→ Доручати проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій оперативним підрозділам

→ Звертатись за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій

→ У випадках відмови прокурора у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про проведення СРД чи НСРД слідчий має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, який протягом 3 днів погоджує відповідне клопотання або відмовляє у його погодженні

→ Слідчий *зобов'язаний* виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі у тому числі про проведення слідчих (розшукових) дій

→ Слідчий є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень *забороняється*

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати вимоги та процесуальні рішення слідчого

Повноваження оперативних підрозділів щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 41 КПК)

Оперативні підрозділи – оперативні підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України - за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. (ч. 1 ст. 41 КПК)

Здійснюють слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора

Підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України здійснюють слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури

Під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого

Співробітники оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора

Доручення слідчого, прокурора щодо проведення СРД та НСРД є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом

Повноваження у непроцесуальній (організаційній) формі взаємодії слідчого з оперативними підрозділами (наприклад: приймати участь у кримінальному провадженні у складі слідчо-оперативних груп, надавати допомогу слідчому при проведенні слідчих (розшукових) дій тощо)

Відвід прокурора, слідчого

Підстави для відводу (ч. 1 ст. 77 КПК)

Якщо він є заявником, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, членом сім'ї або близьким родичем сторони, заявника, потерпілого, цивільного позивача або цивільного відповідача

Якщо він брав участь у цьому ж провадженні як слідчий суддя, суддя, захисник або представник, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач

Якщо він особисто, його близькі родичі чи члени його сім'ї заінтересовані в результатах кримінального провадження або існують інші обставини, які викликають обґрунтовані сумніви в його неупередженості

Заява про відвід

За наявності підстав передбачених КПК прокурор, слідчий *зобов'язані* заявити самовідвід

Заяви про відвід під час досудового розслідування подаються одразу після встановлення підстав для такого відводу

При розгляді відводу має бути вислухана особа, якій заявлено відвід, якщо вона бажає дати пояснення, а також думка осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Питання про відвід вирішується в нарадчій кімнаті вмотивованою ухвалою слідчого судді, судді (суду)

Наслідки відводу

У разі задоволення відводу слідчого, прокурора у кримінальному провадженні повинні бути невідкладно призначені відповідно інший слідчий – керівником органу досудового розслідування або інший прокурор – керівником органу прокуратури (ч. 1 ст. 83 КПК)

2.2. СТОРОНА ЗАХИСТУ

Процесуальний статус підозрюваного при проведенні слідчих (розшукових) дій

Підозрюваний – особа, якій у порядку, передбаченому ст.ст. 276-279 КПК, повідомлено про підозру; особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок не встановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК для вручення повідомлень (ч. 1 ст. 42 КПК)

Обов'язки підозрюваного при проведенні слідчих (розшукових) дій

Прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це зазначених осіб

Виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження

Підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду

Не вчиняти певні дії, які є підставною для застосування щодо нього запобіжних заходів, зокрема:

1) не переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;

2) не знищувати, ховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;

3) не впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;

4) не перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;

5) не вчиняти інших кримінальних правопорушень чи продовжувати кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується (ч. 1 ст. 177 КПК)

Підозрюваному, обвинуваченому вручається пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки одночасно з їх повідомленням особою, яка здійснює таке повідомлення (ч. 8 ст. 42 КПК)

Права підозрюваного при проведенні слідчих (розшукових) дій

Бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені КПК, а також отримати їх роз'яснення

На першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту - мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості, а також на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій

Не говорити нічого з приводу підозри проти та у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання, а також давати пояснення, показання з приводу підозри чи в будь-який момент відмовитися їх давати

Брати участь у проведенні процесуальних дій, а під час їх проведення ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу

Застосовувати технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь

Заявляти відводи та клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо

Одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення

Оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді у порядку встановленому КПК

Вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом

Користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави

Процесуальний статус захисника при проведенні слідчих (розшукових) дій

Захисник – адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ст. 45 КПК)

Права захисника при проведенні слідчих (розшукових) дій

Користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику, з моменту надання документів, передбачених ст. 50 КПК, слідчому, прокурору, слідчому судді, суду

Брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого

До першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту - такі ж побачення без обмеження кількості та тривалості. Такі зустрічі можуть відбуватися під візуальним контролем уповноваженої службової особи, але в умовах, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування

Документи, пов'язані з виконанням захисником його обов'язків, без його згоди не підлягають огляду, вилученню чи розголошенню слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх службові особи зобов'язані виконувати законні вимоги захисника

Неприбуття захисника для участі у проведенні певної процесуальної дії, якщо захисник був завчасно попереджений про її проведення, і за умови, що підозрюваний не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, не може бути підставою для визнання цієї процесуальної дії незаконною, *крім випадків, коли участь захисника є обов'язковою*

**Обов'язки захисника
при проведенні слідчих (розшукових) дій (ст. 47 КПК)**

Брати на себе захист іншої особи або надавати їй правову допомогу, якщо це суперечить інтересам особи, якій він надає або раніше надавав правову допомогу (ч. 1 ст. 46 КПК)

Використовувати засоби захисту, передбачені КПК та іншими законами України, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного

Прибувати для участі у виконанні процесуальних дій за участю підозрюваного, обвинуваченого. У разі неможливості прибути в призначений строк захисник зобов'язаний завчасно повідомити про таку неможливість та її причини слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд, а у разі, якщо він призначений органом (установою), уповноваженим законом на надання безоплатної правової допомоги, – також і цей орган (установу)

Без згоди підозрюваного, обвинуваченого не має права розголошувати відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю в кримінальному провадженні і становлять адвокатську або іншу охоронювану законом таємницю

Відмовлятися від виконання захисту підозрюваного крім наступних випадків

Якщо є обставини, які виключають участь захисника у кримінальному провадженні (ст. 78 КПК)

Незгода з підозрюваним щодо вибраного захисником способу захисту, за винятком випадків обов'язкової участі захисника (ст. 52 КПК)

Умисне невиконання підозрюваним умов укладеного з захисником договору, яке проявляється, зокрема, у систематичному недодержанні законних порад захисника, порушення вимог КПК тощо

Якщо захисник свою відмову мотивує відсутністю належної кваліфікації для надання правової допомоги у конкретному провадженні, що є особливо складним

Обов'язкова участь захисника (ст. 52 КПК)

У кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів (з моменту набуття особою статусу підозрюваного)

Щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою

Щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою

Щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, – з моменту встановлення цих вад

Щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, – з моменту встановлення цього факту

Щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування, – з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності

Щодо реабілітації померлої особи – з моменту виникнення права на реабілітацію померлої особи

Щодо осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування або спеціальне судове провадження, – з моменту прийняття відповідного процесуального рішення

У разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості – з моменту ініціювання укладення такої угоди

**Процесуальна форма залучення захисника
для проведення окремої процесуальної дії (ст. 53 КПК)**

Підстава

Невідкладні випадки, коли є потреба у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю захисника, а завчасно повідомлений захисник не може прибути для участі у проведенні процесуальної дії чи забезпечити участь іншого захисника або якщо підозрюваний, обвинувачений виявив бажання, але ще не встиг залучити захисника або прибуття обраного захисника неможливе

Процесуальний порядок визначається ст. 49 КПК

Слідчий, прокурор виносить постанову, а слідчий суддя та суд постановляє ухвалу, якою доручає відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначені у постанові (ухвалі) час і місце для участі у кримінальному провадженні

Запросити захисника до участі в окремій процесуальній дії має право підозрюваний. Якщо потреби у проведенні невідкладних процесуальних дій за участю захисника немає і коли неможливе прибуття захисника, обраного підозрюваним, протягом двадцяти чотирьох годин, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право запропонувати підозрюваному, обвинуваченому залучити іншого захисника

Під час проведення окремої процесуальної дії захисник має ті ж самі права й обов'язки, що й захисник, який здійснює захист протягом кримінального провадження

Захисник як до процесуальної дії, так і після неї має право зустрічатися з підозрюваним, обвинуваченим для підготовки до проведення процесуальної дії або обговорення її результатів

Здійснення захисту під час проведення окремої процесуальної дії не покладає на захисника обов'язку надалі здійснювати захист у всьому кримінальному провадженні або на окремій його стадії

Залучення та участь законного представника підозрюваного при проведенні слідчих (розшукових) дій

Законний представник підозрюваного – учасник кримінального провадження, який залучається до участі в процесуальній дії у випадку, якщо підозрюваним є неповнолітній або особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною (ст. 44 КПК)

Як законні представники можуть бути залучені батьки (усиновлювачі), а в разі їх відсутності – опікуни чи піклувальники особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній, недієздатний чи обмежено дієздатний

Права законного представника

Користується процесуальними правами особи, інтереси якої він представляє, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним і не може бути доручена представнику

У разі якщо дії чи інтереси законного представника суперечать інтересам особи, яку він представляє, за рішенням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду такий законний представник замінюється іншим

Підстави участі законного представника у кримінальному провадженні

Фактична підстава

Підозрюваним є неповнолітній або особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною

Процесуальна підстава

Слідчий, прокурор виносить постанову, а слідчий суддя, суд – постановляє ухвалу, копія якої вручається законному представнику

Відвід захисника, представника

Підстави для відводу (ст. 78 КПК)

Захисником, представником не має права бути особа, яка брала участь у цьому ж кримінальному провадженні як слідчий суддя, суддя, присяжний, прокурор, слідчий, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, експерт, спеціаліст, перекладач

Якщо особа у цьому провадженні надає або раніше надавала правову допомогу особі, інтереси якої суперечать інтересам особи, яка звернулася з проханням про надання правової допомоги

Зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю

Якщо особа є близьким родичем або членом сім'ї слідчого, прокурора, потерпілого або будь-кого із складу суду

Заява про відвід

За наявності підстав, передбачених ст. 78 КПК захисник, представник *зобов'язані* заявити самовідвід

Заяви про відвід під час досудового розслідування подаються одразу після встановлення підстав для такого відводу

При розгляді відводу має бути вислухана особа, якій заявлено відвід, якщо вона бажає дати пояснення, а також думка осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Питання про відвід вирішується в нарадчій кімнаті вмотивованою ухвалою слідчого судді, судді (суду)

Наслідки відводу

У разі задоволення відводу захисника, представника слідчий суддя, суд роз'яснює підозрюваному, потерпілому, цивільному позивачу, цивільному відповідачу його право запросити іншого захисника, представника та надає йому для цього під час досудового розслідування не менше двадцяти чотирьох годин, а під час судового провадження – не менше 72 годин. Якщо підозрюваний у кримінальному провадженні, коли залучення захисника є обов'язковим, протягом цього часу не запросить іншого захисника, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд самостійно залучають захисника (ч. 3 ст. 83 КПК)

2.3. ПОТЕРПІЛИЙ ТА ЙОГО ПРЕДСТАВНИК

Процесуальний статус потерпілого при проведенні слідчих (розшукових) дій

Потерпілий – фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (ст. 55 КПК)

Потерпілим є також особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода і у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого

Потерпілим не може бути особа, якій моральна шкода завдана як представнику юридичної особи чи певної частини суспільства

Права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого

Потерпілому вручається пам'ятка про процесуальні права та обов'язки особою, яка прийняла заяву про вчинення кримінального правопорушення

Обов'язки потерпілого при проведенні слідчих (розшукових) дій

Прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості своєчасного прибуття – завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості прибуття

Не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення

Не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю у кримінальному провадженні і які становлять охоронювану законом таємницю

**Права потерпілого
при проведенні слідчих (розшукових) дій (ст. 56 КПК)**

Бути повідомленим про свої права та обов'язки, передбачені КПК

Заявляти відводи та клопотання

За наявності відповідних підстав – на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та житла

Давати пояснення, показання або відмовитися їх давати

Оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду (гл. 26 КПК)

Давати пояснення, показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, безоплатно за рахунок держави користуватися послугами перекладача в разі, якщо він не володіє державною мовою чи мовою, якою ведеться кримінальне провадження

Застосовувати з дотриманням вимог КПК технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь

Одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення у випадках, передбачених КПК

Мати представника та в будь-який момент кримінального провадження відмовитися від його послуг

Брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дії, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі

Процесуальний статус представника та законного представника потерпілого

Представник потерпілого – особа, яка представляє потерпілого у кримінальному провадженні та має право бути захисником. Представником юридичної особи, яка є потерпілим, може бути її керівник, інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю, а також особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні (ст. 58 КПК)

Представник користується процесуальними правами потерпілого, інтереси якого він представляє, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо потерпілим і не може бути доручена представнику

Повноваження представника потерпілого на участь у кримінальному провадженні підтверджуються

Документами, передбаченими ст. 50 КПК, – якщо представником потерпілого є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні

Копією установчих документів юридичної особи – якщо представником потерпілого є керівник юридичної особи чи інша уповноважена законом або установчими документами особа

Довіреністю – якщо представником потерпілого є працівник юридичної особи, яка є потерпілою

Законний представник потерпілого – учасник кримінального провадження, який залучається до участі в процесуальній дії у випадку, якщо потерпілим є неповнолітній або особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною (ст. 59 КПК)

Питання участі законного представника потерпілого у кримінальному провадженні регулюється згідно з положеннями ст. 44 КПК

2.4. ІНШІ УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Процесуальний статус цивільного позивача та відповідача при проведенні слідчих (розшукових) дій

Цивільний позивач – фізична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди, та яка в порядку, встановленому КПК, пред'явила цивільний позов (ст. 61 КПК)

Права та обов'язки цивільного позивача виникають з моменту подання позовної заяви органу досудового розслідування або суду

Цивільний позивач має права та обов'язки, передбачені КПК для потерпілого, в частині, що стосуються цивільного позову, а також має право підтримувати цивільний позов або відмовитися від нього до видалення суду в нарадчу кімнату для ухвалення судового рішення

Цивільний позивач повідомляється про прийняті процесуальні рішення в кримінальному провадженні, що стосуються цивільного позову, та отримує їх копії у випадках та в порядку, встановлених КПК для інформування та надіслання копій процесуальних рішень потерпілому

Цивільний відповідач – фізична або юридична особа, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану злочинними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому КПК (ст. 62 КПК)

Права та обов'язки відповідача виникають з моменту подання позовної заяви до органу досудового розслідування або суду

Цивільний відповідач має права та обов'язки, передбачені КПК для підозрюваного, обвинуваченого, в частині, що стосуються цивільного позову, а також має право визнавати позов повністю чи частково або заперечувати проти нього

Цивільний відповідач повідомляється про прийняті процесуальні рішення в кримінальному провадженні, що стосуються цивільного позову, та отримує їх копії у випадках та в порядку, встановлених КПК для інформування та надіслання копій процесуальних рішень підозрюваному

Процесуальний статус представника та законного представника цивільного позивача та відповідача при проведенні слідчих (розшукових) дій

Представник цивільного позивача, цивільного відповідача – особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівник чи інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю – у випадку, якщо цивільним позивачем, цивільним відповідачем є юридична особа (ст. 63 КПК)

Представник користується процесуальними правами цивільного позивача, цивільного відповідача, інтереси якого він представляє

Повноваження представника цивільного позивача, цивільного відповідача на участь у кримінальному провадженні підтверджуються

Документами, передбаченими ст. 50 КПК, якщо представником цивільного позивача, цивільного відповідача є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні

Копією установчих документів юридичної особи, якщо представником цивільного позивача, цивільного відповідача є керівник юридичної особи чи інша уповноважена законом або установчими документами особа

Довіреністю, якщо представником цивільного позивача, цивільного відповідача є працівник юридичної особи, яка є цивільним позивачем, цивільним відповідачем

Законний представник цивільного позивача – учасник кримінального провадження, який залучається у випадку, якщо цивільним позивачем є неповнолітня особа або особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною (ст. 64 КПК)

Питання участі законного представника цивільного позивача у кримінальному провадженні регулюється згідно з положеннями ст. 44КПК

Процесуальний статус представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження при проведенні слідчих (розшукових) дій

Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження – особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівник чи інша особа, уповноважена законом або установчими документами; працівник юридичної особи (ст. 64¹ КПК)

Повноваження представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, на участь у провадженні підтверджуються:

Документами, передбаченими ст. 50 КПК, якщо представником є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні

Копією установчих документів юридичної особи, якщо представником є керівник юридичної особи чи інша уповноважена законом або установчими документами особа

Довіреністю, якщо представником є працівник юридичної особи

Обов'язки представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження

Прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості своєчасного прибуття - завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості прибуття

Не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення

Не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю у кримінальному провадженні і які становлять охоронювану законом таємницю

Права представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження

Брати участь у проведенні процесуальних дій

Під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі

Застосовувати з дотриманням вимог КПК технічні засоби під час проведення процесуальних дій, в яких він бере участь

Заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо

Заявляти відводи

Одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення

Користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача

Оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК

Брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дії, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі

Процесуальний статус свідка у кримінальному провадженні

Свідок – фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань (ч. 1 ст. 65 КПК)

Обов'язки свідка

Прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду

Давати правдиві показання під час досудового розслідування та судового розгляду

Не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі свідку у зв'язку з виконанням його обов'язків

Відповідальність свідка (ст. 67 КПК)

За злісне ухилення від явки до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду свідок несе відповідальність, встановлену законом

За завідомо неправдиві показання слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду або за відмову від давання показань слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду, крім випадків, передбачених Кримінальним процесуальним порядком, свідок несе кримінальну відповідальність

Права свідка (ст. 67 КПК)

Знати, у зв'язку з чим і в якому кримінальному провадженні він допитується

Користуватися під час давання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій правовою допомогою адвоката, повноваження якого підтверджуються згідно з положеннями ст. 50 КПК

Відмовитися давати показання щодо себе, близьких родичів та членів своєї сім'ї, що можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ним, близькими родичами чи членами його сім'ї кримінального правопорушення, а також показання щодо відомостей, які згідно з положеннями ст. 65 КПК не підлягають розголошенню

Давати показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, і користуватися допомогою перекладача

Користуватися нотатками і документами при даванні показань у тих випадках, коли показання стосуються будь-яких розрахунків та інших відомостей, які йому важко тримати в пам'яті

На відшкодування витрат, пов'язаних з викликом для давання показань

Ознайомлюватися з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно робити такі доповнення і зауваження

Заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом

Заявляти відвід перекладачу

Процесуальний статус перекладача у кримінальному провадженні

Перекладач – учасник кримінального провадження, який залучається сторонами кримінального провадження або слідчим суддею чи судом у разі необхідності перекладу пояснень, показань або документів (ст. 68 КПК)

Права перекладача

→ Ставити запитання з метою уточнень для правильного перекладу

→ Знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження

→ Одержати винагороду за виконаний переклад та відшкодування витрат, пов'язаних із його залученням до кримінального провадження

→ Заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом

Обов'язки перекладача

→ Прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду

→ Заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК

→ Здійснювати повний і правильний переклад, посвідчувати правильність перекладу своїм підписом

→ Не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі перекладачу у зв'язку з виконанням його обов'язків

Перед початком процесуальної дії сторона кримінального провадження, яка залучила перекладача, чи слідчий суддя або суд пересвідчуються в особі і компетентності перекладача, з'ясовують його стосунки з підозрюваним, обвинуваченим, потерпілим, свідком і роз'яснюють його права і обов'язки

Експерт у кримінальному провадженні (ст. 69 КПК)

Експертом у кримінальному провадженні є особа

яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями

має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи

якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань

Не можуть бути експертами особи, які перебувають у службовій або іншій залежності від сторін кримінального провадження або потерпілого

Загальні положення процесуального статусу експерта

Права, обов'язки та відповідальність експерта (КПК та Закон України «Про судову експертизу»)

За завідомо неправдивий висновок, відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків у суді, невиконання інших обов'язків експерт несе відповідальність, встановлену законом (ст. 70 КПК), а також ст.ст. 384, 385 КК

Експерт невідкладно повинен повідомити особу, яка його залучила, чи суд, що доручив проведення експертизи, про неможливість проведення експертизи через відсутність у нього необхідних знань або без залучення інших експертів

У разі виникнення сумніву щодо змісту та обсягу доручення експерт невідкладно заявляє клопотання особі, яка призначила експертизу, чи суду, що доручив її проведення, щодо його уточнення або повідомляє про неможливість проведення експертизи за поставленим запитанням або без залучення інших осіб

Права та обов'язки експерта у кримінальному провадженні

Права експерта у кримінальному провадженні

- 1) знайомитися з матеріалами кримінального провадження, що стосуються предмета дослідження;
- 2) заявляти клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи;
- 3) бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предметів та об'єктів дослідження;
- 4) викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання;
- 5) ставити запитання, що стосуються предмета та об'єктів дослідження, особам, які беруть участь у кримінальному провадженні;
- 6) одержати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних із проведенням експертизи і викликом для надання пояснень чи показань, у разі, якщо проведення експертизи не є службовим обов'язком особи, яка залучена як експерт; заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом та користуватися іншими правами, передбаченими Законом України «Про судову експертизу»

Експерт *не має права* за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи.

Експерт *може відмовитися* від давання висновку, якщо поданих йому матеріалів недостатньо для виконання покладених на нього обов'язків.

Заява про відмову має бути вмотивованою

Обов'язки експерта у кримінальному провадженні

- 1) особисто провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені йому запитання, а в разі необхідності – роз'яснити його;
- 2) прибути до слідчого, прокурора, суду і дати відповіді на запитання під час допиту;
- 3) забезпечити збереження об'єкта експертизи. Якщо дослідження пов'язане з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи або зміною його властивостей, експерт повинен одержати на це дозвіл від особи, яка залучила експерта;
- 4) не розголошувати без дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду відомості, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням обов'язків, або не повідомляти будь-кому, крім особи, яка його залучила, чи суду про хід проведення експертизи та її результати;
- 5) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК

Процесуальний статус спеціаліста у кримінальному провадженні

Спеціаліст – особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок (ст. 71 КПК)

Права спеціаліста

Ставити запитання учасникам процесуальної дії з дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду

Користуватися технічними засобами, приладами та спеціальним обладнанням

Звертати увагу сторони кримінального провадження, яка його залучила на характерні обставини чи особливості речей і документів

Знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження

Одержувати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних із його залученням до кримінального провадження

Обов'язки спеціаліста

Прибути за викликом до слідчого, прокурора, суду і мати при собі необхідні технічне обладнання, пристрої та прилади

Виконувати вказівки сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду та давати пояснення з поставлених запитань

Не розголошувати відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій

Заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених ст. 79 КПК

Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду

Відвід спеціаліста, перекладача, експерта

Підстави для відводу (ст. 79 КПК)

Спеціаліст, перекладач, експерт не мають права брати участі в кримінальному провадженні та відводяться за підставами, передбаченими ч. 1 ст. 77 КПК, з тим обмеженням, що їх попередня участь у цьому кримінальному провадженні як спеціаліста, перекладача, експерта і секретаря судового засідання не може бути підставою для відводу

Спеціаліст, експерт *не має права* брати участі в кримінальному провадженні, якщо він проводив ревізію, перевірку тощо, матеріали яких використовуються у цьому провадженні

Заява про відвід

За наявності підстав, передбачених ст. 79 КПК спеціаліст, перекладач, експерт зобов'язані заявити самовідвід

Заяви про відвід під час досудового розслідування подаються одразу після встановлення підстав для такого відводу

При розгляді відводу має бути вислухана особа, якій заявлено відвід, якщо вона бажає дати пояснення, а також думка осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Питання про відвід вирішується в нарадчій кімнаті вмотивованою ухвалою слідчого судді, судді (суду)

Наслідки відводу

У разі задоволення відводу експерта, спеціаліста або перекладача до кримінального провадження повинні бути залучені інші учасники у строк, визначений слідчим суддею (ч. 2 ст. 83 КПК)

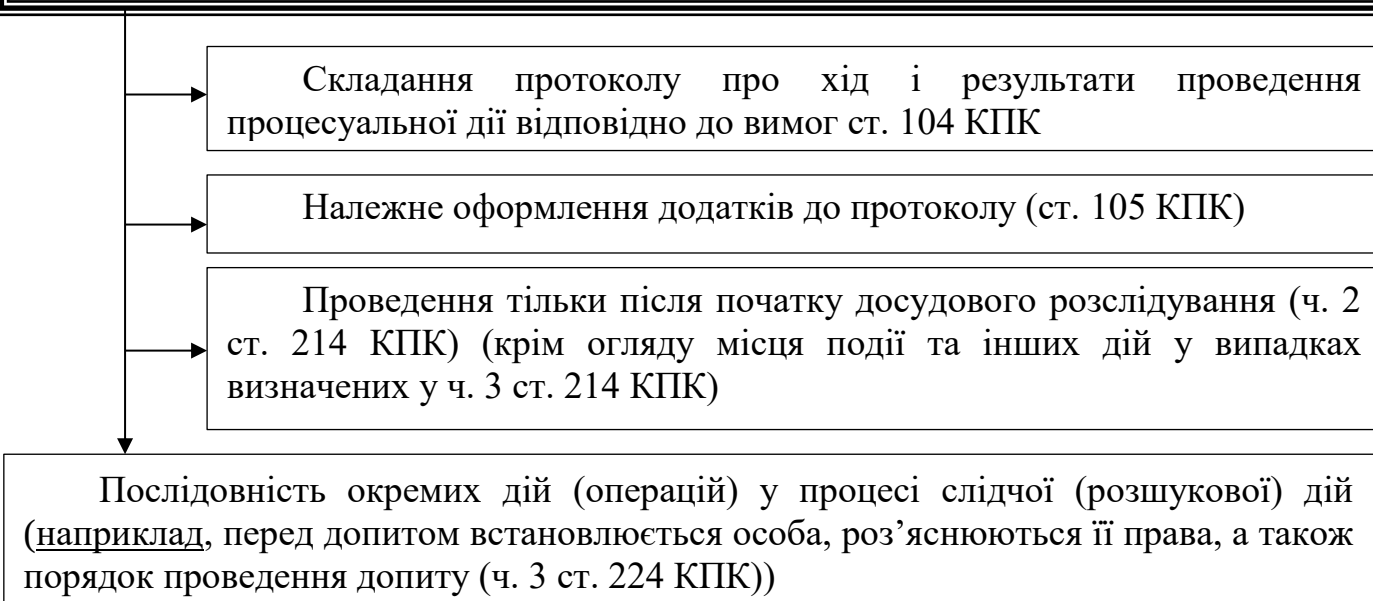
РОЗДІЛ 3. СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ

3.1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Загальні вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій – це встановлені кримінальним процесуальним законом загальні положення щодо процесуальної форми проведення слідчих (розшукових) дій метою яких є забезпечення реалізації загальних положень кримінального провадження та досягнення його завдань на стадії досудового розслідування

Загальні вимоги до процесуальної форми слідчих (розшукових) дій

Вимоги до належного суб'єкта

Слідчі (розшукові) дії вправі проводити

Прокурор (ст. 36 КПК)

Керівник органу досудового розслідування (ст. 39 КПК)

Слідчий (ст. 40 КПК)

Співробітники оперативного підрозділу – за письмовим дорученням слідчого або прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю НАБУ – за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (ст. 41 КПК)

Проведення слідчих (розшукових) дій вправі ініціювати

Шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 КПК

Сторона захисту (статті 42-45 КПК)

Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (64¹ КПК)

Потерпілий, його представники та законні представники (статті 55-59 КПК)

Цивільний позивач, відповідач, їх представники та законні представники (статті 61-64 КПК)

Доручення суду органу досудового розслідування провести певні слідчі (розшукові) дії (ч. 3 ст. 333 КПК)

Місце, час та тривалість проведення слідчих (розшукових) дій

Місце проведення

За загальним правилом визначає особа, яка уповноважена проводити слідчу (розшукову) дію

Приміщення органу досудового розслідування

Місце постійного або тимчасового перебування особи (наприклад: допит свідка (ч. 1 ст. 224 КПК))

Житло або інше володіння особи (ч. 2 ст. 233 КПК)

Місцевість (ч. 1 ст. 237 КПК)

Місце проведення експертизи (ч. 2 ст. 509 КПК)

Час проведення

Як правило у день

Не допускається проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 до 6 годин)

Невідкладні випадки: коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного (ч. 4 ст. 223 КПК)

Тривалість проведення (приклади)

Допит не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день (ч. 2 ст. 224 КПК)

Допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом - понад дві години на день (ч. 2 ст. 226 КПК)

Стационарна психіатрична експертиза – строк не більше двох місяців (ч. 2 ст. 509 КПК)

Правові наслідки проведення слідчих (розшукових) дій

Прийняття процесуальних рішень (ч. 1 ст. 276 КПК)

Відносно особи (наприклад: повідомлення про підозру обов'язково здійснюється за наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 276 КПК))

Щодо початку кримінального провадження (ст. 214 КПК)

Щодо руху кримінального провадження (наприклад: зупинення досудового розслідування (ст. 280 КПК))

Продовження строків досудового розслідування (наприклад: ч. 3 ст. 294 КПК)

Застосування запобіжних заходів (наприклад: наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії передбачені у ч. 1 ст. 177 КПК)

Відносно форми закінчення досудового розслідування (наприклад: закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акта (ч. 2 ст. 283 КПК))

Вирішення питання про необхідність проведення інших СРД (наприклад, перевірка і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення шляхом проведення слідчого експерименту (ч. 1 ст. 240 КПК))

Відносно форми досудового розслідування, особливостей його проведення в особливих порядках кримінального провадження, доцільності використання міжнародного співробітництва

Притягнення учасників слідчих (розшукових) дій до юридичної відповідальності (наприклад: кримінальна відповідальність свідка у випадках визначених ст. 67 КПК – завідомо неправдиві показання слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду або за відмову від давання показань слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду, крім випадків, передбачених КПК)

3.2. ДОПИТ

Допит (статті 224-227, 232 КПК)

Допит – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться слідчим або прокурором у встановленому законом порядку і спрямована на отримання в усній або письмовій формі від свідка, потерпілого, підозрюваного, експерта відомостей щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження (ст. 224 КПК)

Підстави проведення

Наявність достатніх даних, які вказують на те, що конкретній особі відомі або можуть бути відомі певні відомості, які мають значення для кримінального провадження та входять до предмету доказування

Мета

Отримання повних та неупереджених показань від особи, яка викликана для допиту в установленому законом порядку

Процесуальне джерело доказів

Показання як відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження (ч. 1 ст. 95 КПК)

Процесуальні документи

Протокол допиту (ст. 104 КПК), постанова слідчого або прокурора, ухвала слідчого судді, клопотання (ч. 2 ст. 232 КПК щодо проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування)

Класифікація допитів

За процесуальним статусом допитуваної особи

Потерпілого (ст.ст. 55-59, 95, 104, 106, 223-226, 353 КПК)

Підозрюваного (ст.ст. 42, 95, 104, 106, 223, 224 КПК)

Допит експерта (ст.ст. 69, 225, 356 КПК) – в судовому засіданні

Допит цивільного позивача та відповідача (ст.ст. 61, 62 КПК)

Свідка (ст.ст. 65-67, 95, 96, 104, 106, 223-225, 226, 352 КПК)

Допит обвинуваченого (ст. 351 КПК) – в судовому засіданні

За формою проведення

Одночасний допит двох чи більше допитаних осіб (ч. 9 ст. 224 КПК)

Проведення допиту у режимі відеоконференції (ст. 232 КПК)

Допит малолітньої або неповнолітньої особи (ст.ст. 104, 106, 223, 224, 226, 227, 354 КПК)

Проведення допиту за участю інших учасників кримінального провадження (захисник, перекладач, поняті, спеціаліст, адвокат)

Загальні вимоги проведення допиту

Дотримання засад кримінального провадження

Ніхто не повинен піддаватися катуванню (тортурам) та іншому жорстокому, нелюдському або принижуючому гідність поводженню і покаранню (ст. 5 Загальної декларації прав людини і ст. 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права);

Ст. 373 КК передбачає кримінальну відповідальність за примушення давати показання шляхом незаконних дій або за ті самі дії, поєднані із застосуванням насильства або із знущанням над особою

Забезпечення реалізації прав учасників допиту

Роз'яснення вимог ст. 18 КПК – право не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти підозрюваного, у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання, а також бути негайно повідомленою про ці права;

Роз'яснення вимог ч. 1 ст. 63 Конституції України;

Роз'яснення прав та обов'язків присутнім та допитуваній особі залежно від її процесуального статусу

Дотримання процедури проведення допиту

Встановлення особи (справжні анкетні дані);

Показання та відповіді на запитання в протоколі викладаються від першої особи (тобто «Я») і по можливості дослівно;

Кожна особа допитується окремо (наприклад, свідок допитується без присутності інших свідків (ч. 1 ст. 224 КПК);

Під час допиту може застосовуватися фотозйомка, аудіо- та/або відеозапис (ч. 5 ст. 224 КПК)

Учасники допиту

Учасники кримінального провадження зі сторони обвинувачення;

Допитувана особа;

Забезпечення участі перекладача (ст. 68, ч. 3 ст. 224 КПК) та повідомлення мови, якою здійснюється кримінальне провадження;

Забезпечення участі законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря (ч. 1 ст. 226 КПК);

Слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній (ч. 6 ст. 223 КПК)

Допит свідка і потерпілого
(ст. 63 Конституції України, ст.ст. 55-59, 65-67, 95, 104-106, 223-226, 353 КПК)

Як **свідок** може бути викликана будь-яка фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження (ч. 1 ст. 65 КПК)

Потерпілий (ст. 55 КПК)

Фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди

Юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (ч. 1 ст. 55 КПК)

Особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода і у зв'язку з цим вона після початку кримінального правопорушення подала, заяву про залучення її до провадження як потерпілого (ч. 3 ст. 55 КПК)

Потерпілим не може бути особа, якій моральна шкода завдана як представнику юридичної особи чи певної частини суспільства (ч. 4 ст. 55 КПК)

Особа, якій відмовлено у визнанні потерпілою, *протягом 10 днів* з моменту прийняття рішення, під час досудового розслідування має право оскаржити рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим (п. 5 ч. 1 ст. 303, ч. 1 ст. 304 КПК)

Предмет та процесуальна форма допиту свідка і потерпілого

Предмет допиту свідка і потерпілого (коло обставин кримінального провадження про, які вони допитуються)

Обставини, які підлягають встановленню у даному провадженні

Про факти, що характеризують особу підозрюваного

Взаємовідносини свідка або потерпілого з підозрюваним

Вимоги (процесуальна форма)

Врахувати вимоги ч. 2, 3, 4 ст. 65 КПК (хто не може бути допитаний як свідок)

Попередити **свідка** про кримінальну відповідальність за відмову давати показання і за дачу завідомо неправдивих показань відповідно до ст.ст. 384 і 385 КК, а **потерпілого** – тільки за ст. 384 КК (свідкові і потерпілому, які не досягли 16 років роз'яснити обов'язок говорити тільки правду, не попереджаючи про кримінальну відповідальність) (ч. 3 ст. 226 КПК)

За наявності потреби, зумовленої даванням відповідей на поставлені запитання, допитувана особа має право використовувати під час допиту власні документи і нотатки, право на передачу яких слідчому чи прокурору після закінчення допиту залишається на розсуд допитуваного.

Фіксування слідчої (розшукової) дії може відбуватися за допомогою технічних засобів про що зазначається в протоколі (ч. 2 ст. 104 КПК).

Протокол підписують всі учасники слідчої (розшукової) дії (ч. 4 ст. 104 КПК).

Якщо особа, яка брала участь у проведенні слідчої (розшукової) дії, відмовилася підписати протокол, про це зазначається в протоколі в присутності понятих або його захисника (законного представника) (ч. 6 ст. 104 КПК)

Особи, які не можуть бути допитані як свідки (ч. 2 ст. 65 КПК)

Захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, законний представник потерпілого, цивільного позивача у кримінальному провадженні – про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника

Нотаріуси – про відомості, які становлять нотаріальну таємницю

Священнослужителі – про відомості, одержані ними на сповіді віруючих

Адвокати – про відомості, які становлять адвокатську таємницю

Професійні судді, народні засідателі та присяжні – про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, за винятком випадків кримінального провадження щодо прийняття суддею (суддями) завідомо неправдивого вироку, ухвали

Особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення в кримінальному провадженні – про обставини справи, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення

Медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя особи – про відомості, які становлять лікарську таємницю

Журналісти – про відомості, які містять конфіденційну інформацію професійного характеру, надану за умови нерозголошення авторства або джерела інформації

Особи, до яких застосовані заходи безпеки – щодо дійсних даних про їх особи

Особи, які мають відомості про дійсні дані про осіб, до яких застосовані заходи безпеки – щодо цих даних

Не можуть без їх згоди бути допитані як свідки: особи, які мають дипломатичної недоторканності; працівники дипломатичних представництв – без згоди представника дипломатичної установи

Допит підозрюваного (ст. 18, ст. 42, ч. 4 ст. 224 КПК)

Підозрюваний (ч. 1 ст. 42 КПК)

Особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК, повідомлено про підозру

Особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення

Особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок не встановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК для вручення повідомлень

Предмет допиту підозрюваного (про що може бути допитаний)

З приводу обставин, що стали підставою для його затримання або застосування запобіжного заходу

З приводу всіх інших обставин, які мають значення для кримінального провадження

Правило, щодо використання показань підозрюваного

Визнання підозрюваним своєї вини може бути покладено в основу обвинувачення лише при підтвердженні цього визнання сукупністю доказів, що є у провадженні

Процесуальна форма допиту підозрюваного

Наявність юридичного факту – повідомлення особі про підозру (ст.ст. 276-279 КПК)

Обов'язок слідчого (прокурора) повідомити особі, у вчиненні якого кримінального правопорушення вона підозрюється

Обов'язок слідчого (прокурора) роз'яснити особі зміст ст. 63 КУ про те, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів її сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначене законом

Обов'язок слідчого (прокурора) роз'яснити особі зміст ст. 18 КПК про свободу самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів чи членів сім'ї

Обов'язок слідчого (прокурора) роз'яснити цій особі право на захист (ст. 20 КПК)

Обов'язок слідчого (прокурора) вручити пам'ятку про права та обов'язки (ст. 42 КПК)

Відсторонити підозрюваного від посади, якщо ця особа притягується у вчиненні злочину середньої тяжкості, тяжкого та особливо тяжкого злочину, і незалежно від тяжкості злочину – щодо особи, яка є службовою особою правоохоронного органу (здійснюється на підставі рішення слідчого судді (ст. 154 КПК)

Слідчий (прокурор) зобов'язані роз'яснити підозрюваному та забезпечити реалізацію інших його прав визначених ст. 42 КПК

Процесуальні документи щодо допиту підозрюваного

Письмове повідомлення по підозру (ст. 277 КПК)

Протокол допиту підозрюваного (ст.ст. 42, 224 КПК)

Процесуальні документи щодо застосування запобіжних заходів або інших заходів забезпечення кримінального провадження (ст.ст. 131, 132 КПК)

Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи (статті 226, 227 КПК)

Допитувана особа

Малолітня особа – дитина до досягнення нею 14-ти років (п. 11 ч. 1 ст. 3 КПК)

Неповнолітня особа – малолітня особа, а також дитина у віці від 14-ти до 18-ти років (п. 12 ч. 1 ст. 3 КПК)

Встановлення віку особи

Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність, має правове значення, органи досудового слідства і суди повинні вживати заходів щодо встановлення віку неповнолітнього – повної дати його народження. У разі притягнення неповнолітнього до кримінальної відповідальності його вік встановлюють відповідно до документів про народження (число, місяць, рік народження).

Особа вважається такою, що досягла певного віку, не в день народження, а починаючи з 0 годин наступної доби. При цьому враховуються місце народження особи і місце вчинення злочину, якщо вони знаходяться в різних часових поясах. За відсутності документів про народження вік особи встановлюється на підставі висновку судово-медичної експертизи. При цьому днем народження особи є останній день названого експертом року, а при визначенні віку мінімальною і максимальною кількістю років слід виходити із пропонованого експертами мінімального віку цієї особи

Особливості процесуальної форми допиту

Обов'язкова присутність законного представника, педагога або психолога, а за необхідності лікаря

Тривалість допиту: не може продовжуватися без перерви понад 1 годину, а загалом – понад дві години на день

Особам, які не досягли 16-го віку, *роз'яснюється обов'язок* про необхідність давання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність

Законний представник, педагог або психолог, чи лікар можуть заперечувати проти запитань та ставити свої запитання

Особливості одночасного допиту двох чи більше осіб (ч. 9 ст. 224 КПК)

Мета – встановлення причин розбіжностей у показаннях раніше допитаних осіб (ч. 9 ст. 224 КПК), а також встановлення достовірності показань осіб

Підстава – розбіжності в показаннях раніше допитаних осіб, які встановлені оцінкою таких показань

Особливості процесуальної форми допиту

Одночасний допит двох і більше осіб може проводитися за клопотанням учасників процесу

Особи повинні попередньо бути допитані (а не давати пояснення) (ч. 9 ст. 224 КПК)

При оцінці доказів у показаннях раніше допитаних осіб виявлені є розбіжності, з'ясування яких має значення для кримінального провадження

Свідки попереджаються про кримінальну відповідальність за відмову давати показання і за давання завідомо неправдивих показань за ст.ст. 385, 384 КК, а **потерпілі** – за давання завідомо неправдивих показань за ст. 384 КК України

Заборонено оголошувати показання, які надані учасниками слідчої (розшукової) дії на попередніх допитах, до давання ними показань на одночасному допиті та запису їх до протоколу

Практикою вироблена специфічна форма складання описової частини протоколу одночасного допиту двох чи більше осіб, але загалом він має відповідати вимогам ст. 104 КПК

Допит у режимі відеоконференції (статті 232, 336 КПК)

Випадки (фактичні підстави):

Допит осіб, під час досудового розслідування можуть бути проведені у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення (дистанційне досудове розслідування (ч.1 ст. 232 КПК))

Неможливість безпосередньої участі певних осіб у досудовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин

Обґрунтована необхідність забезпечення безпеки допитуваної особи

В окремих випадках проведення допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого

Забезпечення оперативності досудового розслідування

Інші підстави, визнані слідчим, прокурором, слідчим суддею як достатні для проведення такого допиту

Процесуальні підстави (ч. 2 ст. 232 КПК)

Ухвала слідчого судді

Клопотання сторони кримінального провадження чи інших учасників кримінального провадження

Рішення про здійснення дистанційного розслідування, в якому дистанційно перебуватиме підозрюваний, не може бути прийняте, якщо він проти цього заперечує

Опитування особи. Слідчий, прокурор з метою забезпечення оперативності кримінального провадження має право провести у режимі відео-або телефонної конференції опитування особи, яка через знаходження у віддаленому від місця проведення досудового розслідування місці, хворобу, зайнятість або з інших причин не може без зайвих труднощів вчасно прибути до слідчого, прокурора (ч. 11 ст. 232 КПК)

Особливості процесуальної форми допиту у режимі відеоконференції

Наявність одного з випадків, передбачених ч. 1 ст. 232 КПК та відповідного процесуального рішення (ухвала слідчого судді)

Забезпечення належної якості зв'язку та технічних засобів

Якщо особа, яка братиме участь у досудовому розслідуванні дистанційно згідно з рішеннями слідчого чи прокурора, знаходиться у приміщенні, розташованому на території, яка перебуває під юрисдикцією органу досудового розслідування, або на території міста, в якому він розташований, службова особа цього органу досудового розслідування зобов'язана вручити такій особі пам'ятку про її процесуальні права, перевірити її документи, що посвідчують особу, та перебувати поряд з нею до закінчення слідчої (розшукової) дії

Якщо особа, яка братиме участь у досудовому розслідуванні дистанційно згідно з рішеннями слідчого чи прокурора, знаходиться у приміщенні, розташованому поза територією, яка перебуває під юрисдикцією органу досудового розслідування, або поза територією міста, в якому він розташований, слідчий, прокурор своєю постановою доручає в межах компетенції органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за дотриманням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, на території юрисдикції якого перебуває така особа, здійснити вказані вище дії.

Копія постанови може бути надіслана електронною поштою, факсимільним або іншим засобом зв'язку.

Службова особа органу досудового розслідування, що отримала доручення, за погодженням зі слідчим, прокурором, що надав доручення, зобов'язана в найкоротший строк організувати виконання зазначеного доручення

Якщо особа, яка буде брати участь у досудовому розслідуванні дистанційно, утримується в установі попереднього ув'язнення або установі виконання покарань, зазначені вище процесуальні дії, здійснюються службовою особою такої установи

Фіксування процедури за допомогою технічних засобів відеозапису

Особа, якій забезпечується захист, може бути допитана в режимі відеоконференції з такими змінами зовнішності і голосу, за яких її неможливо було б упізнати

Процесуальні документи

При опитуванні у режимі відео- або телефонної конференції (ч. 1 ст. 232 КПК) складається рапорт та протокол

При проведенні допиту складається протокол (ст.ст. 104-107 КПК)

3.3. ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ

Пред'явлення для впізнання (статті 228-232 КПК)

Пред'явлення для впізнання – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться слідчим або прокурором у процесуальній формі визначеній законом, метою якої є пред'явлення свідку, потерпілому, підозрюваному або обвинуваченому об'єкта, з метою встановлення його ідентичності, схожості, повної або часткової відмінності з тим об'єктом, який свідок, потерпілий, підозрюваний або обвинувачений спостерігав раніше за певних обставин, на які він вказав під час допиту (ст. 224 КПК)

Підстави проведення

Свідок, потерпілий або підозрюваний під час допиту заявив про те, що він може впізнати особу, речі чи труп та навів конкретні ознаки за якими він може впізнати об'єкт впізнання. Сукупність таких вказаних ознак об'єктивно дозволяє провести впізнання

Мета

Встановити тотожність (схожість) або відмінність особи чи предмета, які допитувана особа спостерігала раніше за певних обставин

Процесуальне джерело доказів

Показання особи, який пред'являється об'єкт впізнання як відомості, які надаються в усній під час впізнання щодо об'єкту впізнання

Процесуальні документи

Протокол проведення впізнання (ст. 104 КПК). Носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксована процесуальна дія (додатки до протоколів ст. 105 КПК)

Види пред'явлення для впізнання

Впізнання особи (ст. 228 КПК)

Впізнання речей (ст. 229 КПК)

Впізнання трупа (ст. 230 КПК)

Впізнання за ходою (ч. 9 ст. 228 КПК)

Впізнання за фотознімками (ч. 6 ст. 228 КПК). Проведення впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису виключає можливість у подальшому пред'явленні особи для впізнання (ч. 6 ст. 228 КПК)

Впізнання за матеріалами відеозапису (ч. 6 ст. 228 КПК)

Впізнання за голосом (ч. 9 ст. 228 КПК). Впізнання за голосом повинно здійснюватися поза візуальним контактом між особою, що впізнає, та особами, які пред'явлені для впізнання (ч. 9 ст. 228 КПК)

Впізнання у режимі відеоконференції (ст. 232 КПК)

Випадки у яких впізнання не проводиться

Якщо особи, яких планується пред'являти для впізнання мають особливі прикмети (шрами, татуювання, родимі плями тощо) – проводиться слідча (розшукова) дія – *освідування особи* (ст. 241 КПК)

Якщо об'єкти, що не можуть бути виділені з-поміж інших (наприклад: борошно, цукор без упаковки; безколірна рідина без специфічного запаху; абсолютно новий одяг, виготовлений поточним методом тощо)

Якщо об'єкти, впізнання яких не можливе у їх порівнянні з іншими (наприклад: предмети, єдині в своєму роді (картини відомих художників); унікальні вироби з дорогоцінних металів, каменів тощо) – призначається та проводиться слідча (розшукова) дія – *експертиза*

Якщо предмети, що мають точні позначення (наприклад: номерні речі, такі як годинник з позначенням номера механізму, оргтехніка з номерами) – проводиться слідча (розшукова) дія – *огляд предметів*

Впізнання таких об'єктів можливе, якщо у кримінальному провадженні не має відомостей про їхні номерні знаки, а також за умови, що вони мають (одержали в процесі експлуатації) індивідуальні ознаки, які запам'ятала особа

Процесуальна форма пред'явлення для впізнання

Особа має бути попередньо допитана. Під час такого допиту необхідно з'ясувати, чи може вона впізнати особу, річ, доцільно ставити питання про зовнішній вигляд і прикмети особи, речей, а також про обставини, за яких він бачив цю особу або річ, про що скласти відповідний протокол (ч. 1 ст. 228, ч. 1 ст. 229 КПК)

Впізнаючий стверджує, що може впізнати особу, речі чи труп

Забороняється попередньо показувати особі, яка впізнає, особу, яка повинна бути пред'явлена для впізнання, та надавати інші відомості про прикмети цієї особи (ч. 1 ст. 228 КПК)

Об'єкт слід пред'являти серед кількох інших, загальним числом не менше трьох, які не мають різких відмінностей: особи – у зовнішності та одягу, предмети – однорідні

Якщо декілька осіб можуть впізнати, то об'єкт пред'явити кожному окремо у відсутності інших впізнаючих

Якщо впізнаючим є свідок, якому виповнилось 16 років, він попереджається про кримінальну відповідальність за ст.ст. 385 і 384 КК, а якщо це потерпілий за ст. 384 КК

Впізнання не може бути визнано достовірним, якщо упізнавальний об'єкт (особа або предмет) був розміщений або поставлений в умови, які виділяють його з оточення (неголеність заарештованого, наявність наручників на затриманому, тощо)

Протокол пред'явлення для впізнання (ст.ст. 104-107 КПК)

В протоколі зазначаються ознаки, за якими особа впізнала особу, річ чи труп, або зазначаються за сукупністю яких саме ознак особа впізнала особу, річ чи труп.

Протокол надається учасникам слідчої (розшукової) дії для ознайомлення. Учасники впізнання мають право вимагати доповнення до протоколу і внесення до нього поправок. Ці доповнення або поправки підлягають обов'язковому занесенню в протокол. Протокол підписують всі особи, які брали участь у проведенні впізнання, поняті, слідчий чи прокурор.

До протоколу додаються фотознімки, якщо особи або речі, пред'явленні для впізнання, були сфотографовані

3.4. ОБШУК

Обшук (статті 234-236 КПК)

Обшук – це слідча (розшукова) дія *примусового характеру*, яка полягає у цілеспрямованому обстеженні приміщень, будівель та ділянок місцевості, що перебувають у власності обшукуваного, його близьких родичів, іншої фізичної або юридичної особи, а також обшук особи з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб

Підставами проведення є наявність достатніх даних, які вказують на те, що у певному місці чи особи знаходяться предмети, які мають значення для кримінального провадження.

Ухвала слідчого судді (ч. 2 ст. 234 КПК), за рішенням слідчого чи прокурора може бути проведено обшук осіб (ч. 5 ст. 236 КПК)

Мета обшуку (ч.ч. 1, 5 ст. 234 КПК)

Виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення

Відшукування знаряддя кримінального правопорушення

Відшукування майна, яке було здобуте у результаті вчинення кримінального правопорушення

Встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб

Достатні підстави вважати, що особи, які перебувають в житлі чи іншому володінні під час проведення у ньому обшуку або при затриманні особи (ст. 208 КПК) переховують при собі предмети або документи, що мають значення для кримінального провадження

Процесуальне джерело доказів
Речові докази, документи (ст.ст. 98-100 КПК)

Процесуальні документи

Види обшуку

За об'єктом обшуку:

1. Обшук приміщення. 2. Обшук житла чи іншого володіння особи.
3. Обшук місцевості. 4. Обшук особи

За процесуальною підставою:

1. За ухвалою слідчого судді.
2. За рішенням слідчого або прокурора (обшук особи)

За метою проведення:

1. Виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення.
2. Відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення.
3. Встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб

За участю понятих:

1. Обов'язкова участь (Обшук житла чи іншого володіння особи, обшук особи (ч. 7 ст. 223 КПК).
2. Факультативна участь (інші види обшуку)

Невідкладні випадки проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи без ухвали слідчого судді – проникнення до житла чи іншого володіння особи (ч. 3 ст. 233 КПК)

Врятування життя людей та майна

Безпосереднє переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення (при цьому у протоколі обшуку зазначаються причини, що обумовили проведення обшуку без ухвали слідчого судді)

У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 234 КПК, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому ст. 255 КПК (ч. 3 ст. 233 КПК)

Особливості процесуальної форми обшуку

Наявність підстави (ч. 5 ст. 234 КПК)

Ухвала слідчого судді, яка винесена на підставі клопотання слідчого, погодженого з прокурором або клопотання прокурора, рішення слідчого або прокурора (обшук особи)

Пред'явлення ухвали особі, надання їй копії і роз'яснення прав і обов'язків всім присутнім, а також обов'язку видачі предметів і документів та вказати місце, де переховується злочинець

Забезпечення присутності не менше двох понятих (ч. 7 ст. 223 КПК), осіб чий права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені

Обшук особи проводиться особою однієї статі і в присутності понятих тієї ж статі (ч. 5 ст. 236 КПК)

Не допускаються дії, що принижують честь і гідність особи (ч. 2 ст. 11 КПК), а також має бути забезпечено нерозголошення відомостей досудового розслідування (ст. 222 КПК) з огляду на обставини приватного життя осіб у житлі, яких проводиться обшук (ст. 15 КПК)

Дозволяється вилучення лише речей і документів, які мають значення для кримінального провадження, та речей, вилучених з обігу. Усі вилучені речі і документи підлягають негайному огляду і опечатуванню із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду (ч. 5 ст. 237 КПК)

Занесення до протоколу заяв обшукуваних, понятих та інших учасників обшуку (ч. 8 ст. 236 КПК)

Процесуальні документи обшуку

Клопотання слідчого, погоджене з прокурором або клопотання прокурора (ч. 3 ст. 233 КПК)

Ухвала слідчого судді (ч. 3 ст. 235 КПК). При проведенні обшуку в житлі чи іншому володінні особи виготовляються дві копії ухвали, які чітко позначаються як копії (ч. 3 ст. 235 КПК). *На ухвалу слідчого судді може бути подана апеляційна скарга протягом п'яти днів з дня її оголошення (п. 3 ч. 2 ст. 395 КПК)*

Протокол обшуку (статті 104-107 КПК). Другий примірник протоколу обшуку разом із доданим до нього описом вилученого майна (за наявності) вручається особі, у якої проведено обшук, а в разі її відсутності – повнолітньому членові її сім'ї або його представникові (ч. 9 ст. 236 КПК)

Права слідчого та прокурора при проведенні обшуку (ст. 236 КПК)

Заборонити будь-якій особі залишити місце обшуку до його закінчення та вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню обшуку. Невиконання цих вимог тягне за собою передбачену законом відповідальність

Може бути проведено обшук осіб, які перебувають в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження. Обшук особи повинен бути здійснений особами тієї ж статі

Відкривати закриті приміщення, сховища, речі, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється їх відкрити або обшук здійснюється за відсутності осіб, які володіють житлом чи іншим володінням

Проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення обшуканого житла чи іншого володіння особи чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження

Предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їх відношення до кримінального провадження

Вилучені речі та документи, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, та не відносяться до предметів, які вилучені законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном

Клопотання про проведення обшуку (ст. 234 КПК) та його розгляд

У клопотанні обов'язково зазначається

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання;
- 3) правову кваліфікацію кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;
- 4) підстави для обшуку;
- 5) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, де планується проведення обшуку;
- 6) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;
- 7) речі, документи або осіб, яких планується відшукати

До клопотання додається

- 1) оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання;
- 2) витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання

Розгляд слідчим суддею клопотання про обшук

Клопотання про обшук розглядається у суді в день його надходження за участю слідчого або прокурора

Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий не доведе наявності достатніх підстав вважати, що:

- 1) було вчинено кримінальне правопорушення;
- 2) відшукувані речі і документи мають значення для досудового розслідування;
- 3) відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, можуть бути доказами під час судового розгляду;
- 4) відшукувані речі, документи або особи знаходяться у зазначеному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи

Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи (ст. 235 КПК)

В ухвалі обов'язково зазначається

- 1) строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали;
- 2) прокурора, слідчого, який подав клопотання про обшук;
- 3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала;
- 4) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, які мають бути піддані обшуку;
- 5) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;
- 6) речі, документи або осіб, для виявлення яких проводиться обшук

Повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, передбачених ст.ст. 110, 369-372 КПК

Законність, обґрунтованість і вмотивованість судового рішення

Порядок ухвалення судових рішень, їх форма

Зміст ухвали:

- 1) вступна частина;
- 2) мотивувальна частина;
- 3) резолютивна частина

Тривалість дії ухвали слідчого судді

Надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз

Строк дії ухвали не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали

3.5. ОГЛЯД

Огляд (ч. 3 ст. 214, статті 237-239 КПК)

Огляд – це слідча (розшукова) дія, що полягає у виявленні, безпосередньому сприйнятті та процесуальному фіксуванні слідчим або прокурором зовнішніх ознак матеріальних об'єктів, які мають значення для кримінального провадження, а також відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (ст. 237 КПК)

Підстави проведення

Наявність достатніх даних, які вказують на те, що у певному місці або на певних об'єктах можливо виявити та зафіксувати відомості щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та мають значення для кримінального провадження.

Ухвала слідчого судді (при проведенні огляду в житлі чи іншому володінні особи); рішення слідчого або прокурора

Мета

Виявлення та фіксація відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення

Процесуальне джерело доказів

Речові докази, документи (ст.ст. 98-100 КПК)

Процесуальні документи

Протокол огляду (ст. 104 КПК), ухвала слідчого судді, клопотання (при проведенні огляду в житлі чи іншому володінні особи)

Види огляду (залежно від предмету огляду)

Огляд місця події (місця вчинення кримінального правопорушення) – слідча дія, яка у невідкладних випадках може бути проведена до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ч. 3 ст. 214 КПК)

Огляд житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237 КПК)

Огляд трупа та огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією (ст.ст. 238, 239 КПК). Огляд трупа може здійснюватися одночасно з оглядом місця події, житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 238 КПК)

Огляд місцевості (ч. 1 ст. 237 КПК)

Огляд приміщення (ч. 1 ст. 237 КПК)

Огляд документів (ч. 1 ст. 237 КПК)

Огляд речей (ч. 1 ст. 237 КПК)

Огляд на місці. У виняткових випадках суд, визнавши за необхідне оглянути певне місце, проводить огляд за участю учасників судового провадження, а якщо цього вимагають обставини, – за участю свідків, спеціалістів і експертів. Огляд на місці не може проводитися під час здійснення провадження судом присяжних. Огляд на місці здійснюється згідно з правилами, передбаченими для огляду під час досудового розслідування (ст. 361 КПК)

Освідування особи, яке проводиться з метою виявлення на тілі підозрюваного, свідка чи потерпілого слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу (ч. 1 ст. 241 КПК)

Особливості процесуальної форми огляду

Наявність підстави для його проведення

Огляд житла чи іншого володіння особи – за ухвалою слідчого судді (ст.ст. 235, 237 КПК) або за добровільною згодою особи, яка ними володіє (ч. 1 ст. 233 КПК)

Присутність не менше двох понятих (ч. 7 ст. 223 КПК), а при огляді трупа ще й за обов'язкової участі судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно не можливо залучити судово-медичного експерта (ч. 1 ст. 237 КПК)

Проводиться, як правило, у день (ч. 4 ст. 223 КПК)

Оглянуті предмети і документи, вилучені під час огляду, пред'являються учасникам огляду

Особи, у присутності яких здійснюється огляд, мають право робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу (ч. 4 ст. 237 КПК)

Зазначити в протоколі огляду причини, що обумовили проведення огляду без ухвали слідчого судді у житлі чи іншому володінні особи, та невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді (ч. 3 ст. 233 КПК)

Невідкладні випадки проведення огляду житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 233 КПК): врятування життя людей та майна; безпосереднє переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні злочину

Процесуальні документи огляду

Клопотання слідчого погоджене з прокурором або клопотання прокурора (ч. 3 ст. 233 КПК)

Ухвала слідчого судді (ч. 3 ст. 235 КПК). На ухвалу слідчого судді може бути подана апеляційна скарга протягом 5 днів з дня її оголошення (п. 3 ч. 1 ст. 395 КПК)

Протокол огляду (статті 104-107 КПК)

Особливості процесуальної форми огляду місця події

Можливе проведення до внесення відомостей про кримінальне правопорушення в ЄРДР (ч. 3 ст. 214 КПК)

Огляд житла чи іншого володіння особи – за добровільною згодою особи, яка ним володіє, або на підставі ухвали слідчого судді (ч. 1 ст. 233 КПК)

Присутність не менше двох понятих, а при огляді трупа ще й з участю судово-медичного експерта чи лікаря. При необхідності – за участю спеціаліста.

Виняток: застосування безперервного відеозапису ходу проведення слідчої (розшукової) дії. Виняток не розповсюджується на огляд трупа та огляд житла чи іншого володіння особи (ч. 7 ст. 223 КПК)

Проводиться, як правило, удень (ч. 4 ст. 223 КПК)

Вилучення лише речей і документів, які мають значення для кримінального провадження, та речей, вилучених з обігу.

Усі вилучені речі і документи підлягають негайному огляду і опечатуванню із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду.

У разі якщо огляд речей і документів на місці здійснити неможливо або їх огляд пов'язаний з ускладненнями, вони тимчасово опечатуються і зберігаються у такому вигляді доти, доки не буде здійснено їх остаточні огляд і опечатування (ч. 5 ст. 237 КПК)

Процесуальні документи огляду місця події

Клопотання слідчого погоджене з прокурором або клопотання прокурора (ч. 3 ст. 233 КПК)

Ухвала слідчого судді (ч. 3 ст. 235 КПК) На ухвалу слідчого судді може бути подана апеляційна скарга протягом 5 днів з дня її оголошення (п. 3 ч. 1 ст. 395 КПК)

Протокол огляду (ст.ст. 104-107 КПК)

Огляд трупа та огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією (статті 238 та 239 КПК)

Огляд трупа – вид слідчого огляду, що проводиться слідчим та/або прокурором за обов'язковою участі судово-медичного експерта або лікаря і полягає у безпосередньому сприйнятті зовнішніх ознак трупа у місці його знаходження з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (ст. 238 КПК)

Підстави: у межах проведення огляду місця події (ст. 238 КПК); постанова прокурора, виконання, якої покладається на службових осіб органів місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 239 КПК)

Особливості процесуальної форми огляду трупа та огляду трупа, пов'язаного з ексгумацією (ст.ст. 238, 239 КПК)

Залучення судово-медичного експерта або лікаря (бажано хірурга чи патологоанатома)

Залучення не менше двох незаінтересованих осіб (понятих), як виняток – застосування безперервного відеозапису ходу проведення слідчої (розшукової) дії

Повідомлення близьких родичів та членів сім'ї померлого (ст. 11, ч. 3 ст. 223 КПК)

Роз'яснення прав та обов'язків учасникам слідчої (розшукової) дії, передбачених КПК, відповідно до їх процесуального статусу

Огляд трупа, проводиться з додержанням вимог ст. 238 КПК (при необхідності пред'явити труп для впізнання (ст. 230 КПК))

При проведенні цієї СРД варто не торкатися трупа та нічого на ньому чи біля нього до фіксації відповідних відомостей у протоколі. Складання протоколу огляду трупа має відповідати положенням ст.ст. 104-107 КПК та повинно проводитися під час самого огляду, а не пізніше чи після його закінчення.

Якщо при ексгумації вилучалися речі та об'єкти для досліджень, про це зазначається в протоколі (ч. 6 ст. 239 КПК).

До протоколу додаються матеріали вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапису, плани і схеми, графічні зображення, відбитки та зліпки

Освідування особи (ст. 241 КПК)

Освідування особи – це вид огляду, який проводиться з метою виявлення на тілі підозрюваного, свідка чи потерпілого слідів кримінального правопорушення, особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу

Види: добровільне або примусове; проведене слідчим особисто або за участю спеціаліста (судово-медичного експерта або лікаря)

Підстава проведення – постанова прокурора

Особливості процесуальної форми освідування особи

За необхідності освідування особи проводиться, за участю судово-медичного експерта або лікаря

Освідування особи, яке супроводжується оголенням освідуваної особи, здійснюється особами тієї ж статі, за винятком його проведення лікарем і за згодою особи, яка освідується

Слідчий, прокурор не вправі бути присутнім при освідуванні особи іншої статі, коли це пов'язано з необхідністю оголювати особу, що підлягає освідуванню

Особі пропонується добровільно пройти освідування, а в разі її відмови освідування проводиться примусово

При освідуванні особи не допускаються дії, які принижують честь і гідність особи або небезпечні для її здоров'я

За необхідності здійснюється фіксування наявності чи відсутності на тілі особи, яка підлягає освідуванню, слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет шляхом фотографування, відеозапису чи інших технічних засобів. Водночас, зображення, демонстрація яких може розглядатись як образлива для освідуваної особи, зберігаються в опечатаному вигляді і можуть надаватись лише суду під час судового розгляду

Про проведення освідування особи складається протокол згідно з вимогами ст.ст. 104-107 КПК.

Особі, освідування якої проводилося примусово, надається копія протоколу

3.6. СЛІДЧИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ

Слідчий експеримент (ст. 240 КПК)

Слідчий експеримент – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться слідчим або прокурором у встановленому законом порядку шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення

Підстави проведення

Результати проведення слідчих (розшукових) дій, що потребують перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи, здійснюється лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора

Мета

Перевірка і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань

Процесуальне джерело доказів

Показання особи, за участю якої проводиться слідчий експеримент (ст. 95 КПК)

Документи (ст. 99 КПК)

Процесуальні документи

Протокол слідчого експерименту (ст. 104 КПК), ухвала слідчого судді, клопотання слідчого, погоджене з прокурором, або клопотання прокурора

Особливості процесуальної форми слідчого експерименту

За необхідності слідчий експеримент може проводитися за участю спеціаліста

Присутність не менше двох понятих (ч. 7 ст. 223 КПК), крім випадків застосування безперервного відеозапису

Під час проведення слідчого експерименту можуть проводитися вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складатися плани і схеми, виготовлятися графічні зображення, відбитки та зліпки, які додаються до протоколу

До участі в слідчому експерименті можуть бути залучені підозрюваний, потерпілий, свідок, захисник, представник

Особи, у присутності яких здійснюється огляд, мають право робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу

Проведення слідчого експерименту допускається за умови, що при цьому не створюється небезпека для життя і здоров'я осіб, які беруть у ньому участь, чи оточуючих, не принижуються їхні честь і гідність, не завдається шкода

Слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи, здійснюється лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора, яке розглядається в порядку, передбаченому для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи (ст.ст. 233-235 КПК)

У протоколі слідчого експерименту докладно викладаються умови і результати слідчого експерименту

3.7. ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ

Проведення експертизи (статті 101, 102, 242-245 КПК)

Судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду (ст. 1 ЗУ «Про судову експертизу»)

Залучення експерта та проведення експертизи – це слідча (розшукова) дія, яка являє собою передбачену законом форму одержання знань, що мають значення для кримінального провадження, за допомогою проведення досліджень особами (експертами), які володіють спеціальними знаннями

Підстави проведення

Експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду. Не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права

Мета

Якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання

Процесуальне джерело доказів

Висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи (ч. 1 ст. 101 КПК)

Процесуальні документи

Клопотання сторони захисту чи потерпілого, постанова слідчого або прокурора, ухвала слідчого судді чи суду

Загальні види експертиз

Криміналістична

(Наприклад: почеркознавча та авторознавча; технічна експертиза документів; балістична; трасологічна (крім досліджень слідів пошкодження одягу, пов'язаних з одночасним спричиненням тілесних ушкоджень, які проводяться в бюро судово-медичної експертизи); фототехнічна, портретна; експертиза голограм; відео-, звукозапису; вибухотехнічна та ін.)

Інженерно-технічна

(Наприклад: інженерно-транспортна (автотехнічна, транспортно-трасологічна, залізнично-транспортна); дорожньо-технічна; будівельно-технічна (оціночно-будівельна); земельно-технічна (оціночно-земельна); пожежно-технічна та ін.)

Економічна

(Наприклад: бухгалтерського та податкового обліку; фінансово-господарської діяльності; фінансово-кредитних операцій)

Товарознавча

(Наприклад: машин, обладнання, сировини та товарів народного споживання; автотоварознавча; транспортно-товарознавча)

Експертиза у сфері інтелектуальної власності

(Наприклад: літературних та художніх творів; фонограм, відеограм, програм (передач) організації мовлення; винаходів і корисних моделей; промислових зразків; сортів рослин і порід тварин та ін.)

Психологічна

Мистецтвознавча

Екологічна

Згідно з процесуальним законодавством України експертами виконуються: **первинні, додаткові, повторні, комісійні та комплексні експертизи**

З метою більш повного задоволення потреб слідчої та судової практики експертними установами організовується проведення **інших видів експертизи** (крім судово-медичної та судово-психіатричної)

Види експертиз, відповідно до положень процесуального законодавства

→ **Первинна** – будь-яка експертиза, яка призначається вперше, а її об'єкт вперше досліджується

→ **Додаткова** – експертиза проводиться у випадках, якщо для вирішення питань щодо об'єкта, який досліджувався під час проведення первинної експертизи, необхідно провести додаткові дослідження або дослідити додаткові матеріали (зразки для порівняльного дослідження, вихідні дані тощо), які не були надані експертові під час проведення первинної експертизи

→ **Повторна** – вид експертизи під час проведення якої досліджуються ті самі об'єкти і вирішуються ті самі питання, що й при проведенні первинної (попередніх) експертизи (експертиз). Може бути проведена у випадках виникнення сумніву у достовірності первинної експертизи

→ **Комісійна** – проводиться двома чи більшою кількістю експертів, що мають кваліфікацію судового експерта за однією експертною спеціалізацією, тобто фахівцями в одній галузі знань

→ **Комплексна** – проводиться із застосуванням спеціальних знань різних галузей науки, техніки або інших спеціальних знань (різних напрямів у межах однієї галузі знань) для вирішення одного спільного (інтеграційного) завдання (питання). До проведення таких експертиз у разі потреби залучаються як експерти експертних установ, так і фахівці установ та служб (підрозділів) інших центральних органів виконавчої влади або інші фахівці, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах

→ За кримінальною процесуальною підставою призначення експертизи

→ За клопотанням сторони захисту або потерпілого

→ За ухвалою слідчого судді або суду

→ За постановою слідчого або прокурора

→ Самостійно стороною захисту на договірних умовах (ч. 2 ст. 243 КПК)

За ухвалою слідчого судді, яка виноситься на підставі клопотання слідчого погодженого з прокурором або клопотанням прокурора (ч. 3 ст. 242, ч. 2 ст. 509 КПК)

Випадки обов'язкового проведення експертизи (ч. 2 ст. 242 КПК)

Встановлення причин смерті

Встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень

Визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності

Встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості

Встановлення статевої зрілості потерпілої особи в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених ст. 155 КК

Визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяної кримінальним правопорушенням

Особливості процесуальної форми призначення та проведення експертизи

Наявність підстави для призначення експертизи

Визначення виду експертизи, обрання експертної установи та експерта

Підготовка матеріалів, які необхідні для проведення експертизи

Визначення питань, які необхідно поставити перед експертом

Складання процесуальних документів про призначення експертизи, а за необхідності отримання дозволу суду (ухвала слідчого судді (суду))

Попередження експерта про кримінальну відповідальність відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків у суді або під час провадження досудового розслідування за ст. 385 КК, а також за завідомо неправдивий висновок експерта під час провадження досудового розслідування за ст. 384 КК України

Отримання зразків для експертизи (ст. 245 КПК)

Зразки для експертизи відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим суддею

У випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відібрання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом

Порядок відібрання зразків з речей і документів встановлюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів (ст.ст. 160-166 КПК)

Відбирання біологічних зразків у особи здійснюється за правилами, передбаченими ст. 241 КПК щодо освідчування особи

У разі відмови особи добровільно надати біологічні зразки слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, що розглядається в порядку, передбаченому ст.ст. 160-166 КПК, має право дозволити слідчому, прокурору (або зобов'язати їх, якщо клопотання було подано стороною захисту) здійснити відбирання біологічних зразків примусово

При задоволенні клопотання про залучення експерта слідчий суддя у разі необхідності має право за клопотанням особи, що звернулася з клопотанням про залучення експерта, вирішити питання про отримання зразків для експертизи відповідно (ч. 8 ст. 244 КПК)

Процесуальний порядок залучення експерта (статті 243, 244 КПК)

Сторона обвинувачення залучає експерта за наявності підстав для проведення експертизи, у тому числі за клопотанням сторони захисту чи потерпілого

Сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової

Експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту у випадках відмови слідчого, прокурора в задоволенні клопотання сторони захисту про залучення експерта

У клопотанні зазначається: короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання; правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; виклад обставин, якими обґрунтовуються доводи клопотання; експерт, якого необхідно залучити, або експертна установа, якій необхідно доручити проведення експертизи; вид експертного дослідження, що необхідно провести, та перелік запитань, які необхідно поставити перед експертом

До клопотання додаються: копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання; копії документів, які підтверджують неможливість самостійного залучення експерта стороною захисту

Клопотання розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, не пізніше п'яти днів із дня його надходження до суду

Особа, яка подала клопотання, повідомляється про місце та час його розгляду, проте її неприбуття не перешкоджає розгляду клопотання, крім випадків, коли її участь визнана слідчим суддею обов'язковою

Слідчий суддя, встановивши, що клопотання подано без дотримання вимог ч. 2 ст. 244 КПК, повертає його особі, яка його подала, про що постановляє ухвалу

Під час розгляду клопотання слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення клопотання

Слідчий суддя за результатами розгляду клопотання має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам, якщо особа, що звернулася з клопотанням, доведе обставини ч. 6 ст. 244 КПК

Висновок експерта, залученого слідчим суддею, надається особі, за клопотанням якої він був залучений

Поняття та процесуальна форма висновку експерта (ст. 101 КПК)

Висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи

Кожна сторона кримінального провадження має право надати суду висновок експерта, який ґрунтується на його наукових, технічних або інших спеціальних знаннях

Висновок повинен ґрунтуватися на відомостях, які експерт сприймав безпосередньо або вони стали йому відомі під час дослідження матеріалів, що були надані для проведення дослідження

Експерт дає висновок від свого імені і несе за нього особисту відповідальність

Запитання, які ставляться експертові, та його висновок щодо них не можуть виходити за межі спеціальних знань експерта

Висновок експерта не може ґрунтуватися на доказах, які визнані судом недопустимими (ст.ст. 86-88 КПК)

Експерт, який дає висновок щодо психічного стану підозрюваного, обвинуваченого, не має права стверджувати у висновку, чи мав підозрюваний, обвинувачений такий психічний стан, який становить елемент кримінального правопорушення або елемент, що виключає відповідальність за кримінальне правопорушення

Висновок експерта надається в письмовій формі, але кожна сторона має право звернутися до суду з клопотанням про виклик експерта для допиту під час судового розгляду для роз'яснення чи доповнення його висновку

Якщо для проведення експертизи залучається кілька експертів, експерти мають право скласти один висновок або окремі висновки

Висновок передається експертом стороні, за клопотанням якої здійснювалася експертиза

Висновок експерта *не є обов'язковим* для особи або органу, яка здійснює провадження, але незгода з висновком експерта повинна бути вмотивована у відповідних постанові, ухвалі, вирoku

Зміст висновку експерта (ст. 102 КПК)

Висновок підписується експертом особисто

Якщо при проведенні експертизи будуть виявлені відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких не ставилися питання, експерт має право зазначити про них у своєму висновку

У висновку експерта обов'язково повинно бути зазначено, що його попереджено про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків

У висновку експерта зазначається наступні відомості

Коли, де, ким (ім'я, освіта, спеціальність, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта) та на якій підставі була проведена експертиза

Місце і час проведення експертизи

Хто був присутній при проведенні експертизи

Перелік питань, що були поставлені експертові та обґрунтовані відповіді на кожне поставлене питання

Опис отриманих експертом матеріалів та які матеріали були використані експертом

Докладний опис проведених досліджень, у тому числі методи, застосовані у дослідженні, отримані результати та їх експертна оцінка

РОЗДІЛ 4. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ

4.1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії (ст.ст. 246-257 КПК)

Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 246 КПК)

Загальні положення щодо надання дозволу на проведення НСРД

Слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 247 КПК)

Розгляд клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст. 248 КПК)

Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст. 249 КПК)

Початок проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді (ст. 250 КПК) за рішенням слідчого узгодженого з прокурором або за рішенням прокурора

Вимоги до постанови слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 251 КПК)

Фіксування негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 252 КПК)

Повідомлення осіб, щодо яких проводилися НСРД (ст. 253 КПК)

Заходи щодо захисту інформації (ст.ст. 254, 255, 259 КПК)

Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні в інших цілях або передання інформації (ст.ст. 256, 257 КПК)

Загальні положення про втручання у приватне спілкування (ст. 258 КПК)

Засоби проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 273 КПК)

Використання конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК)

Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 246 КПК)

Фактичні підстави

Наявність достатніх даних про те, що відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб

Процесуальні підстави

Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені ст.ст. 260, 261, 262, 263, 264 (в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), 267, 269, 269-1, 270, 271, 272, 274 КПК, проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів

Рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених КПК, – слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором

Слідчий зобов'язаний повідомити прокурора про прийняття рішення щодо проведення певних негласних слідчих (розшукових) дій та отримані результати

Прокурор має право заборонити проведення або припинити подальше проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину

Повноваження щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Проводити НСРД має право **слідчий**, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його письмовим дорученням – уповноважені **оперативні підрозділи** визначені ст. 41 КПК

За рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатися також **інші особи** у порядку визначеному кримінальним процесуальним законом (наприклад, ст. 272 КПК)

Процесуальна форма клопотання слідчого, прокурора про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ч. 2 ст. 248 КПК)

Клопотання подається на розгляд

До слідчого судді Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ст. 247 КПК)

Зміст клопотання

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) короткий виклад обставин злочину;
- 3) правова кваліфікація злочину;
- 4) відомості про особу (осіб), місце або річ, щодо яких необхідно провести негласну слідчу (розшукову) дію;
- 5) обставини, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні злочину;
- 6) вид негласної слідчої (розшукової) дії та строк її проведення;
- 7) обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, в інший спосіб;
- 8) окремі відомості залежно від виду негласної слідчої (розшукової) дії;
- 9) обґрунтування можливості отримання під час проведення НСРД доказів, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які його вчинили

До клопотання додається

Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у рамках якого подається клопотання

Процесуальний порядок розгляду слідчим суддею клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст. 248 КПК)

Розгляд клопотань здійснюється слідчим суддею Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ст. 247 КПК)

Слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії **протягом шести годин з моменту його отримання**

Розгляд клопотання здійснюється за участю особи, яка подала клопотання

Підстави постановлення слідчим суддею ухвали про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

Якщо прокурор, слідчий доведе наявність достатніх підстав вважати, що: вчинений злочин відповідної тяжкості; під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії можуть бути отримані докази, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які вчинили злочин

*Постановлення слідчим суддею ухвали про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії **не перешкоджає** повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу*

Зміст ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

Повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, передбачених КПК

Повинна містити відомості про: прокурора, слідчого, який звернувся з клопотанням; злочин, у зв'язку із досудовим розслідуванням якого постановляється ухвала; особу (осіб), місце або річ, щодо яких необхідно провести НСРД; вид НСРД та відомості залежно від виду НСРД про ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання тощо; строк дії ухвали

Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст. 249 КПК)

Загальний строк

Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії **не може перевищувати два місяці**

Загальний строк, протягом якого в одному кримінальному провадженні може тривати проведення НСРД, дозвіл на проведення якої дає слідчий суддя, **не може перевищувати максимальні строки досудового розслідування**, передбачені ст. 219 КПК.

У разі якщо така НСРД проводиться з метою встановлення місцезнаходження особи, яка переховується від органів досудового розслідування, слідчого судді чи суду, та оголошена в розшук, вона може тривати **до встановлення місцезнаходження розшукуваної особи**

Прокурор **зобов'язаний** прийняти рішення про припинення подальшого проведення НСРД, якщо в цьому відпала необхідність

Продовження строку дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

Якщо слідчий, прокурор вважає, що проведення НСРД слід продовжити, то слідчий за погодженням з прокурором або прокурор має право звернутися до слідчого судді з клопотанням про постановлення ухвали згідно з вимогами ст. 248 КПК

Крім відомостей, зазначених у ст. 248 КПК (вимоги до клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, слідчий, прокурор повинен надати **додаткові відомості, які дають підстави для продовження НСРД**

Вимоги до постанови слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 251 КПК)

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) правова кваліфікація злочину;
- 3) відомості про особу (осіб), місце або річ, щодо яких проводитиметься негласна слідча (розшукова) дія;
- 4) початок, тривалість і мету негласної слідчої (розшукової) дії;
- 5) відомості про особу (осіб), яка буде проводити НСРД;
- 6) обґрунтування прийнятої постанови, у тому числі обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, в інший спосіб;
- 7) вказівка на вид негласної слідчої (розшукової) дії, що проводиться

Продовження строку проведення негласної слідчої (розшукової) дії, яка проводиться за постановою слідчого, прокурора (ч. 5 ст. 246 КПК)

Прокурором, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його рішенням, – до вісімнадцяти місяців

Керівником органу досудового розслідування, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його або слідчого рішенням, – до шести місяців

Начальником головного, самостійного управління, департаменту апарату Національної поліції, територіальних органів Національної поліції та його відокремлених підрозділів, Центрального управління СБУ, керівником відповідного підрозділу НАБУ, Державного бюро розслідувань, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, регіонального органу СБУ в межах компетенції, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за рішенням слідчого, – до дванадцяти місяців

Головою національної поліції, Головою СБУ, Директором НАБУ, керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, головою державного бюро розслідувань, якщо НСРД проводиться за рішенням слідчого, – до вісімнадцяти місяців

Початок проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді (ст. 250 КПК)

Фактична підстава:

Виняткові невідкладні випадки пов'язані із врятуванням життя людей та запобігання вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (ст.ст. 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини КК

Процесуальна підстава

Рішення слідчого, узгодженого з прокурором, або рішення прокурора

Процесуальні наслідки

Прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді

Слідчий суддя розглядає клопотання згідно з вимогами ст. 248 КПК

Виконання будь-яких дій з проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинно бути негайно припинено, якщо слідчий суддя постановить ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

Отримана внаслідок такої негласної слідчої (розшукової) дії інформація повинна бути знищена в порядку, передбаченому ст. 255 КПК

Загальні положення про втручання у приватне спілкування (ст. 258 КПК)

Приватне спілкування – спілкуванням є передавання інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу. Спілкування є приватним, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, при яких учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб (ч. 3 ст. 258 КПК)

Втручання у приватне спілкування – це особливість частини негласних слідчих (розшукових) дій, сутністю якої є доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним

Різновиди втручання в приватне спілкування

Аудіо-, відеоконтроль особи

Арешт, огляд і виїмка кореспонденції

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж

Зняття інформації з електронних інформаційних систем

Процесуальні підстави

Прокурор, слідчий за погодженням з прокурором *зобов'язаний* звернутися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на втручання у приватне спілкування в порядку, передбаченому ст.ст. 246, 248, 249 КПК, якщо будь-яка слідча (розшукова) дія включатиме таке втручання

Процесуальні обмеження втручання у приватне спілкування

Ніхто не може зазнавати втручання у приватне спілкування без ухвали слідчого судді

Втручання у приватне спілкування захисника, священнослужителя з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим **заборонене**

Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 252 КПК)

Процесуальна форма фіксації повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим КПК

За результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки

Відомості про осіб, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, у разі здійснення щодо них заходів безпеки можуть зазначатися із забезпеченням конфіденційності даних про таких осіб у порядку, визначеному законодавством

Проведення негласних слідчих (розшукових) дій може фіксуватися за допомогою технічних та інших засобів

Протоколи з додатками не пізніше ніж через **двадцять чотири години з моменту припинення** зазначених негласних слідчих (розшукових) дій передаються прокурору

Прокурор вживає заходів щодо збереження отриманих під час проведення НСРД речей і документів, які планує використовувати у кримінальному провадженні

Повідомлення осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії (ст. 253 КПК)

Особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження

Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом **дванадцяти місяців з дня припинення таких дій**, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом

Заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 254 КПК)

Відомості про факт та методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій, осіб, які їх проводять, а також інформація, отримана в результаті їх проведення, не підлягають розголошенню особами, яким це стало відомо в результаті ознайомлення з матеріалами в порядку, передбаченому ст. 290 КПК

Якщо протоколи про проведення негласних слідчих (розшукових) дій містять інформацію щодо приватного життя інших осіб, особи, які мають право на ознайомлення з протоколами, попереджаються про кримінальну відповідальність за розголошення отриманої інформації

Виготовлення копій протоколів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них не допускається

Заходи щодо захисту інформації, яка не використовується у кримінальному провадженні (ст. 255 КПК)

Відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які прокурор не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування, повинні бути невідкладно знищені на підставі його рішення, крім випадків, передбачених ч. 3 ст. 255 та ст. 256 КПК.

Забороняється використання зазначених матеріалів для цілей, не пов'язаних з кримінальним провадженням, або ознайомлення з ними будь-яких інших осіб

У разі якщо власник речей або документів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, може бути зацікавлений у їх поверненні, прокурор зобов'язаний повідомити його про наявність таких речей або документів у розпорядженні прокурора та з'ясувати, чи бажає він їх повернути. Допустимість таких дій та час їх вчинення визначаються прокурором з урахуванням необхідності забезпечення прав та законних інтересів осіб, а також запобігання завданню шкоди для кримінального провадження

Знищення відомостей, речей та документів здійснюється під контролем прокурора та не звільняє прокурора від обов'язку здійснення повідомлення згідно з вимогами ст. 253 КПК

Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій

Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні (ст. 256 КПК)

Протоколи щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, аудіо- або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі і документи або їх копії можуть використовуватися в доказуванні на тих самих підставах, що і результати проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування

Особи, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, можуть бути допитані як свідки (може відбуватися із збереженням у таємниці відомостей про цих осіб та із застосуванням щодо них відповідних заходів безпеки)

У разі використання для доказування результатів негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути допитані особи, з приводу дій або контактів яких проводилися такі дії. Такі особи повідомляються про проведення негласних слідчих (розшукових) дій тільки щодо них у строк, передбачений ст. 253 КПК, і в тому обсязі, який зачіпає їх права, свободи чи інтереси

Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій в інших цілях або передання інформації (ст. 257 КПК)

Якщо в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії виявлено ознаки кримінального правопорушення, яке не розслідується у даному кримінальному провадженні, то отримана інформація може бути використана в іншому кримінальному провадженні тільки на підставі ухвали слідчого судді, яка постановляється за клопотанням прокурора

Слідчий суддя розглядає клопотання згідно з вимогами ст.ст. 247, 248 КПК і відмовляє у його задоволенні, якщо прокурор, крім іншого, не доведе законність отримання інформації та наявність достатніх підстав вважати, що вона свідчить про виявлення ознак кримінального правопорушення

Передання інформації, одержаної внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, здійснюється тільки через прокурора

Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 273 КПК)

За рішенням керівника органу досудового розслідування, прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби

Допускається виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів, створення та використання спеціально утворених підприємств, установ, організацій

Виготовлення, утворення несправжніх (імітаційних) засобів для проведення конкретних негласних слідчих дій оформлюється відповідним протоколом

Рішення про розкриття справжніх відомостей про особу (ч. 3 ст. 273 КПК), обставини виготовлення речей чи документів або спеціального утворення підприємства, установи, організації приймається керівником органу досудового розслідування, прокурором

Несправжні (імітаційні) засоби, застосовані під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії, використовуються у процесі доказування у вигляді первинних засобів чи знарядь вчинення злочину, крім випадків, якщо суд встановить порушення вимог КПК під час проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії

Використання конфіденційного співробітництва під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 275 КПК)

Слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених КПК

Забороняється залучати до конфіденційного співробітництва

Адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру

4.2. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ, ЯКІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ

Аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК)

Аудіо-, відеоконтроль особи – це негласна слідча (розшукова) дія, яка є різновидом втручання у приватне спілкування, яке проводиться без її відома на підставі ухвали слідчого судді, якщо є достатні підстави вважати, що розмови цієї особи або інші звуки, рухи, дії, пов'язані з її діяльністю або місцем перебування тощо, можуть містити відомості, які мають значення для досудового розслідування

Підстави проведення

Процесуальна підстава
Ухвала слідчого судді

Фактична підстава

Розмови особи або інші звуки, рухи, дії, пов'язані з її діяльністю або місцем перебування тощо, можуть містити відомості, які мають значення для досудового розслідування

Мета

Отримання відомостей, які мають значення для досудового розслідування (ст. 91 КПК)

Процесуальне джерело доказів

Документ як спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження (ст. 99 КПК)

Арешт, огляд і виїмка кореспонденції (ст.ст. 261, 262 КПК)

Процесуальна форма: накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК)

Процесуальна підстава

ухвала слідчого судді

Фактична підстава

якщо є достатні підстави вважати, що поштово-телеграфна кореспонденція певної особи іншим особам або інших осіб їй може містити відомості про обставини, які мають значення для досудового розслідування, або речі і документи, що мають істотне значення для досудового розслідування

Кореспонденція

листи усіх видів, бандеролі, посилки, поштові контейнери, перекази, телеграми, інші матеріальні носії передання інформації між особами

Накладення арешту на кореспонденцію надає право слідчому здійснювати огляд і виїмку цієї кореспонденції

Після закінчення строку, визначеного в ухвалі слідчого судді, накладений на кореспонденцію арешт вважається скасованим

Процесуальна форма: огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК)

Проводиться в установі зв'язку, якій доручено здійснювати контроль і затримувати цю кореспонденцію, за участю представника цієї установи, а за необхідності – за участю спеціаліста

При виявленні в кореспонденції речей (у тому числі речовин), документів, що мають значення для певного досудового розслідування, слідчий у межах, визначених ухвалою слідчого судді, здійснює виїмку відповідної кореспонденції або обмежується зняттям копій чи отриманням зразків з відповідних відправлень

У разі відсутності речей чи документів, які мають значення для досудового розслідування, слідчий дає вказівку про вручення оглянутої кореспонденції адресату

Про проведення огляду, виїмки або затримання кореспонденції складається протокол у якому зазначається, які саме відправлення були оглянуті, що з них вилучено і що має бути доставлено адресату або тимчасово затримано, з яких відправлень знято копії чи отримано зразки, а також про проведення інших дій

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК)

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж – різновид втручання у приватне спілкування, яке проводиться без відома осіб, які використовують засоби телекомунікацій для передавання інформації, на підставі ухвали слідчого судді, якщо під час його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження (ст. 263 КПК)

Транспортна телекомунікаційна мережа – мережа, що забезпечує передавання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого виду між підключеними до неї телекомунікаційними мережами доступу

Способи зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж – спостереження, відбір та фіксація змісту інформації, яка передається особою та має значення для досудового розслідування, а також одержання, перетворення і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж покладається на уповноважені підрозділи органів Національної поліції та органів безпеки

Керівники та працівники операторів телекомунікаційного зв'язку **зобов'язані** сприяти виконанню дій із зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, вживати необхідних заходів щодо нерозголошення факту проведення таких дій та отриманої інформації, зберігати її в незмінному вигляді

В ухвалі слідчого судді про дозвіл на зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж додатково повинні бути зазначені ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати

Абонента спостереження

Транспортну телекомунікаційну мережу

Кінцеве обладнання, на якому може здійснюватися втручання у приватне спілкування

Зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК)

Зняття інформації з електронних інформаційних систем – різновид втручання у приватне спілкування, яке проводиться у формі пошуку, виявлення і фіксації відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або їх частинах, доступу до електронної інформаційної системи або її частини, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача якщо є відомості про наявність інформації в електронній інформаційній системі або її частині, що має значення для певного досудового розслідування (ст. 264 КПК)

Способи зняття інформації з електронних інформаційних систем – пошук, виявлення і фіксація відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або їх частинах, доступ до електронної інформаційної системи або її частини, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця

Процесуальні підстави

На підставі ухвали слідчого судді

В ухвалі слідчого судді про дозвіл на зняття інформації з електронних інформаційних систем додатково повинні бути зазначені ідентифікаційні ознаки електронної інформаційної системи, в якій може здійснюватися втручання у приватне спілкування

Без ухвали слідчого судді

Не потребує дозволу слідчого судді здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту

Фактичні підстави

Відомості про наявність інформації в електронній інформаційній системі або її частині, що має значення для певного досудового розслідування

Фіксація та збереження інформації, отриманої з телекомунікаційних мереж за допомогою технічних засобів та в результаті зняття відомостей з електронних інформаційних систем (ст. 265 КПК)

Особливості процесуальної форми протоколу

Зміст інформації, що передається особами через транспортні телекомунікаційні мережі, з яких здійснюється зняття інформації, зазначається у протоколі про проведення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій

При виявленні в інформації відомостей, що мають значення для конкретного досудового розслідування, в протоколі відтворюється відповідна частина такої інформації, після чого прокурор вживає заходів для збереження знятої інформації

Зміст інформації, одержаної внаслідок здійснення зняття відомостей з електронних інформаційних систем або їх частин, фіксується на відповідному носіїві особою, яка здійснювала зняття та зобов'язана забезпечити обробку, збереження або передавання інформації

Дослідження інформації, отриманої при застосуванні технічних засобів (ст. 266 КПК)

Особливості процесуальної форми протоколу

Дослідження інформації, отриманої при застосуванні технічних засобів, у разі необхідності здійснюється за участю спеціаліста

Слідчий вивчає зміст отриманої інформації, про що складається протокол

При виявленні відомостей, що мають значення для досудового розслідування і судового розгляду, в протоколі відтворюється відповідна частина інформації, після чого прокурор вживає заходів для збереження отриманої інформації

Технічні засоби, а також первинні носії отриманої інформації повинні зберігатися до набрання законної сили вироком суду

Носії інформації та технічні засоби, за допомогою яких отримано інформацію, можуть бути предметом дослідження відповідних спеціалістів або експертів

4.3. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ, ЯКІ НЕ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ

Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК)

Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи – це НРСД, яка полягає у реалізації права слідчого у формі визначеній кримінальним процесуальним законом обстежити публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів

Мета обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи

Виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування

Виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів

Виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину

Виявлення осіб, які розшукуються

Встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи

Публічно недоступним місце – це місце до якого неможливо увійти або в якому неможливо перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача або уповноважених ними осіб

Виняток. Приміщення, які спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені відповідно до закону (приміщення з примусового утримання осіб у зв'язку з відбуттям покарання, затримання, взяттям під варту тощо), мають статус публічно доступних

Підстава обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи – ухвала слідчого судді, постановлена в порядку, передбаченому ст.ст. 246, 248, 249 КПК

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК)

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає в застосуванні технічних засобів для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу систем зв'язку, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження

Спосіб установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу – локалізація місцезнаходження радіоелектронного засобу, у т.ч. мобільного терміналу систем зв'язку, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку

Процесуальні підстави

Ухвала слідчого судді, постановлена в порядку, передбаченому ст.ст. 246, 248-250 КПК

В ухвалі слідчого судді про дозвіл на встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу в цьому випадку додатково повинні бути зазначені ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, транспортну телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання

До постановлення ухвали слідчого судді – на підставі постанови слідчого, прокурора лише у випадку, передбаченому ч. 1 ст. 250 КПК

Врятування життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (ст.ст. 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини КК

Фактичні підстави

Відомості про те, що в результаті установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження

Спостереження за особою, реччю або місцем (ст. 269 КПК)

Спостереження за особою, реччю або місцем є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає у пошуку, фіксації і перевірці під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину відомостей про особу та її поведінку або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях шляхом візуального спостереження за зазначеними об'єктами або візуального спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження (ст. 269 КПК)

Способи спостереження за особою, реччю або місцем – візуальне спостереження за зазначеними об'єктами або візуальне спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження

Процесуальні підстави спостереження за особою

Ухвала слідчого судді, постановлена в порядку, передбаченому ст.ст. 246, 248-250 КПК

В ухвалі слідчого судді про дозвіл на встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу в цьому випадку додатково повинні бути зазначені ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, транспортну телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання

До постановлення ухвали слідчого судді – на підставі постанови слідчого, прокурора лише у випадку, передбаченому ч. 1 ст. 250 КПК

Врятування життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (ст.ст. 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини КК

За результатами спостереження складається протокол, до якого долучаються отримані фотографії та/або відеозапис

Моніторинг банківських рахунків (ст. 269¹ КПК)

Моніторинг банківських рахунків є НСРД, яка полягає у покладенні зобов'язання на будь-який банк обов'язку надавати НАБУ в поточному режимі інформацію про операції, що здійснюються на одному або декількох банківських рахунках

Мета моніторингу банківських рахунків у кримінальних провадженнях, які віднесені до підслідності Національного антикорупційного бюро України

Негласне збирання відомостей про злочинні дії особи з використанням банківського рахунку

Розшук чи ідентифікація майна, що підлягає конфіскації або спеціальній конфіскації

Процесуальні підстави моніторингу банківських рахунків

Ухвала слідчого судді, постановлена в порядку, передбаченому ст.ст. 246, 248, 249 КПК

Виконання ухвали слідчого судді про моніторинг банківських рахунків

Банк зобов'язаний надавати Національному антикорупційному бюро України в поточному режимі інформацію про операції, що здійснюються на одному або декількох банківських рахунках

Інформація про операції, що здійснюються на банківських рахунках, повинна доводитися до відома Національного антикорупційного бюро України до виконання відповідної операції, а у разі неможливості – негайно після її виконання

Слідчий суддя в ухвалі про моніторинг банківських рахунків повідомляє керівника банківської установи про обов'язок нерозголошення інформації про проведення цієї слідчої дії і про відповідну кримінальну відповідальність.

На підставі ухвали слідчого судді керівник банківської установи зобов'язаний письмово попередити усіх її працівників, залучених до моніторингу банківських рахунків, про обов'язок нерозголошення інформації про проведення цієї слідчої дії і про відповідну кримінальну відповідальність

Аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК)

Аудіо-, відеоконтроль місця є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає у здійсненні прихованої фіксації відомостей за допомогою аудіо-, відеозапису всередині публічно доступних місць, без відома їх власника, володільця або присутніх у цьому місці осіб, за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, можуть містити інформацію, яка має значення для кримінального провадження (ст. 270 КПК)

Способи аудіо-, відеоконтролю місця – прихована фіксація відомостей за допомогою аудіо-, відеозапису всередині публічно доступних місць, без відома їх власника, володільця або присутніх у цьому місці осіб, а також інші події, що там відбуваються

Процесуальні підстави

Ухвала слідчого судді, постановлена в порядку, передбаченому ст.ст. 246, 248, 249 КПК

Фактичні підстави

Відомості про те, що в результаті аудіо-, відеоконтролю місця можна встановити обставини, або отримати відомості, які мають значення для кримінального провадження

За результатами аудіо-, відеоконтролю місця складається протокол, до якого долучаються отримані фотографії, аудіозапис та/або відеозапис

Контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК)

Контроль за вчиненням злочину є НСРД, яка може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин, та проводиться у формах визначених ч. 1 ст. 271 КПК

Форми контролю за вчиненням злочину

Контрольована поставка; контрольована та оперативна закупка; спеціальний слідчий експеримент; імітування обстановки злочину

Контроль за вчиненням злочину не проводиться, якщо внаслідок таких дій неможливо повністю запобігти

Посягання на життя або загрозу особі (особам) тяжких тілесних ушкоджень; поширенню речовин, небезпечних для життя багатьох людей; втечі осіб, які вчинили тяжкі чи особливо тяжкі злочини; екологічній або техногенній катастрофі

Під час підготовки та проведення заходів з контролю за вчиненням злочину забороняється

Провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона би не вчинила, як би слідчий цьому не сприяв, або з цією самою метою впливати на її поведінку насильством, погрозами, шантажем

Процесуальні підстави

Постанова прокурора, у якій крім відомостей, передбачених ст. 251 КПК, викладаються обставини, які свідчать про відсутність під час негласної слідчої (розшукової) дії провокування особи на вчинення злочину; форми застосування спеціальних імітаційних засобів

Ухвала слідчого судді – якщо виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи

Фіксування контролю за вчиненням злочину

Про результати контролю за вчиненням злочину складається протокол, до якого додаються речі і документи, отримані під час проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії. Якщо контроль за вчиненням злочину закінчується відкритим фіксуванням, про це складається протокол у присутності такої особи

Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК)

Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації є НСРД, яка полягає у отриманні відомостей, речей і документів, які мають значення для досудового розслідування, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником зазначеної групи чи організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування виключно під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів

Способи – участь особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником зазначеної групи чи організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування

Мета – отримання відомостей, речей і документів, які мають значення для досудового розслідування

Процесуальні підстави

Постанова слідчого, погоджена з керівником органу досудового розслідування

Постанова прокурора із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу

Процесуальна форма постанови

У постанові, крім відомостей, передбачених ст. 251 КПК, зазначається: обґрунтування меж спеціального завдання; використання спеціальних несправжніх (імітаційних) засобів

Строк виконання спеціального завдання

не може перевищувати шість місяців, а в разі необхідності строк його виконання продовжується слідчим за погодженням з керівником органу досудового розслідування або прокурором на **строк, який не перевищує строку досудового розслідування**

Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК)

Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження є НСРД, яка полягає у отриманні зразків для порівняльного дослідження у випадку, якщо їх отримання, відповідно до ст. 245 КПК (отримання зразків для проведення експертизи), неможливе без завдання значної шкоди для кримінального провадження

Способи та процесуальна форма негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження визначаються ст. 245 КПК у сукупності із загальними положеннями щодо проведення НСРД

Процесуальні підстави

Ухвала слідчого судді, постановлена в порядку, передбаченому ст.ст. 246, 248, 249 КПК

У клопотанні слідчого, прокурора про надання дозволу на негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження, та в ухвалі слідчого судді додатково зазначаються відомості про конкретні зразки, які планується отримати

Ухвала слідчого судді, постановляється за клопотанням прокурора, або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором

Якщо втрачається необхідність зберігати таємницю щодо факту дослідження попередніх зразків, які отримані негласно, повторне отримання зразків здійснюється відкрито згідно з правилами ст. 245 КПК

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ

Арешт, огляд і виїмка кореспонденції – негласна слідча (розшукова) дія, яка проводиться, якщо є достатні підстави вважати, що поштово-телеграфна кореспонденція певної особи іншим особам або інших осіб їй може містити відомості про обставини, які мають значення для досудового розслідування, або речі і документи, що мають істотне значення для досудового розслідування та безпосередньо відбувається в установі зв'язку, якій доручено здійснювати контроль і затримувати цю кореспонденцію, за участю представника цієї установи, а за необхідності – за участю спеціаліста (статті 261 та 262 КПК).

Аудіо-, відеоконтроль місця є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає у здійсненні прихованої фіксації відомостей за допомогою аудіо-, відеозапису всередині публічно доступних місць, без відома їх власника, володільця або присутніх у цьому місці осіб, за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, можуть містити інформацію, яка має значення для кримінального провадження. *Проводиться на підставі ухвали слідчого судді.* (ст. 270 КПК).

Аудіо-, відеоконтроль особи – це негласна слідча (розшукова) дія, яка є *різновидом втручання у приватне спілкування*, яке проводиться без її відома на підставі ухвали слідчого судді, якщо є достатні підстави вважати, що розмови цієї особи або інші звуки, рухи, дії, пов'язані з її діяльністю або місцем перебування тощо, можуть містити відомості, які мають значення для досудового розслідування (ст. 260 КПК).

Близькі родичі та члени сім'ї – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі (п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК).

Верховенство права – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 8 КПК).

Виклик слідчим, прокурором – це право слідчого, прокурора під час досудового розслідування викликати підозрюваного, свідка, потерпілого або іншого учасника кримінального провадження у встановлених КПК випадках для допиту чи участі в іншій процесуальній дії (ч. 1 ст. 133 КПК).

Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає у отриманні відомостей, речей і документів, які мають значення для досудового розслідування, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником зазначеної групи чи організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування, виключно під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів. **здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу** (ст. 272 КПК).

Висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи (ч. 1 ст. 101 КПК).

Витрати, пов'язані із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів – витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів, несе сторона кримінального провадження, яка заявила клопотання про виклик свідків, залучила спеціаліста, перекладача чи експерта, крім випадків, встановлених Кримінальним процесуальним кодексом України (ч. 1 ст. 121 КПК).

Витрати, пов'язані із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження – це витрати обвинуваченого, підозрюваного, до якого не застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, його захисника, представника потерпілого, пов'язані з переїздом до іншого населеного пункту, найманням житла, виплатою добових (у разі переїзду до іншого населеного пункту), а також втрачений заробіток чи витрати у зв'язку із відривом від звичайних занять (ч. 1 ст. 121 КПК).

Відвід – передбачений кримінальним процесуальним законом порядок усунення певного учасника від участі у кримінальному провадженні за наявності обставини, що виключають його у кримінальному провадженні відповідно до положень статей 75-83 КПК.

Втручання у приватне спілкування – встановлена кримінальним процесуальним законом форма доступу до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним. **Прокурор, слідчий за погодженням з прокурором зобов'язаний звернутися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на втручання у приватне спілкування** (ч. 4 ст. 258 КПК).

Державне обвинувачення – процесуальна діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної

відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (п. 3 ч. 1. ст. 3 КПК).

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків (п. 4 ч. 1. ст. 3 КПК).

Докази – фактичні дані, отримані у передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч. 1 ст. 84 КПК).

Документи – спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження (ч. 1 ст. 99 КПК).

Доручення – процесуальний документ слідчого, прокурора, складений виключено у письмовій формі відповідно до ст. 41 КПК, який зобов'язує оперативні підрозділи провести слідчі (розшукові) та (або) негласні слідчі (розшукові) дії визначені у ньому. Під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого.

Допит – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться слідчим або прокурором у встановленому законом порядку і спрямована на отримання в усній або письмовій формі від свідка, потерпілого, підозрюваного, експерта відомостей щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження (ст. 224 КПК).

Допит у режимі відеоконференції – процесуальна форма проведення допиту передбачена статтями 232 та 336 КПК, за якої допит осіб, під час досудового розслідування може бути проведений при трансляції з іншого приміщення (дистанційне досудове розслідування (ч.1 ст. 232 КПК).

Досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності (п. 5 ч. 1. ст. 3 КПК).

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів (п. 6 ч. 1. ст. 3 КПК).

Експерт – особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань (ст. 69 КПК).

Житло особи – будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. **Не є житлом** приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом (ч. 2 ст. 233 КПК).

Забезпечення права на захист – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає у наданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 20 КПК).

Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що кожному гарантується право на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 24 КПК).

Загальні вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій – це встановлені кримінальним процесуальним законом загальні положення щодо процесуальної форми проведення слідчих (розшукових) дій метою яких є забезпечення реалізації загальних положень кримінального провадження та досягнення його завдань на стадії досудового розслідування (ст. 223 КПК).

Закон України про кримінальну відповідальність – законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність (Кримінальний кодекс України та закон України про кримінальні проступки).

Законний представник підозрюваного, обвинуваченого – учасник кримінального провадження, який залучається до участі в процесуальній дії у випадку, якщо підозрюваним, обвинуваченим є неповнолітній або особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною (ст. 44 КПК).

Законний представник потерпілого – учасник кримінального провадження, який залучається до участі в процесуальній дії у випадку, якщо потерпілим є неповнолітній або особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною (ст. 59 КПК).

Законний представник цивільного позивача – учасник кримінального провадження, який залучається у випадку, якщо цивільним позивачем є неповнолітня особа або особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною (ст. 64 КПК).

Законні представники – батьки (усиновлювачі), а в разі їх відсутності – опікуни чи піклувальники особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній, недієздатний чи обмежено дієздатний (ст. 44 КПК).

Законність – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно дотримуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства (ст. 9 КПК).

Залучення експерта та проведення експертизи – це слідча (розшукова) дія, яка являє собою передбачену законом форму одержання знань, що мають значення для кримінального провадження, за допомогою проведення досліджень особами (експертами), які володіють спеціальними знаннями (статті 243-245 КПК).

Захисник – адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ст. 45 КПК).

Зняття інформації з електронних інформаційних систем – негласна слідча (розшукова) дія, яка проводиться у формі пошуку, виявлення і фіксації відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або її частинах, доступу до електронної інформаційної системи або її частини, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача якщо є відомості про наявність інформації в електронній інформаційній системі або її частині, що має значення для певного досудового розслідування. *Може здійснюватися на підставі ухвали слідчого судді, якщо є відомості про наявність інформації в електронній інформаційній системі або її частині, що має значення для певного досудового розслідування* (ст. 264 КПК).

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж – негласна слідча (розшукова) дія, яка проводиться без відома осіб, які використовують засоби телекомунікаційних мереж для передавання інформації, на підставі ухвали слідчого судді, якщо під час його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження. Проводиться *на підставі ухвали слідчого судді* (ст. 263 КПК).

Інше володіння особи – транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи (ч. 2 ст. 233 КПК).

Керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України та його заступники, які діють у межах своїх повноважень (п. 8 ч. 1 ст. 3 КПК).

Керівник органу прокуратури – Генеральний прокурор України, керівник регіональної прокуратури, керівник місцевої прокуратури та їх перші заступники і заступники, які діють у межах своїх повноважень (п. 9 ч. 1 ст. 3 КПК).

Клопотання (сторона захисту, потерпілий) – це звернення сторони захисту, потерпілого і його представника чи законного представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, про виконання будь-яких процесуальних дій до слідчого або прокурора. Клопотання *розглядається в строк не більше трьох днів* з моменту подання (ст. 220 КПК).

Клопотання (сторона обвинувачення) – це звернення слідчого (погоджується з прокурором) або прокурора до слідчого судді про надання дозволу на проведення визначених Кримінальним процесуальним кодексом процесуальних дій або застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Клопотання розглядається у порядку та в строк визначений окремо щодо конкретної процесуальної дії або заходу забезпечення кримінального провадження. В окремих випадках у кримінальному процесуальному кодексі встановлюється процесуальна форма клопотання (наприклад: ч. 2 ст. 248 КПК визначає процесуальну форму клопотання слідчого, прокурора про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії).

Контроль за вчиненням злочину є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин, та проводиться у таких формах: контрольована поставка; контрольована та оперативна закупка; спеціальний слідчий експеримент; імітування обстановки злочину (ст. 271 КПК).

Кореспонденція (арешт, огляд і виїмка кореспонденції) – листи усіх видів, бандеролі, посилки, поштові контейнери, перекази, телеграми, інші матеріальні носії передання інформації між особами.

Кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК).

Малолітня особа – дитина до досягнення нею чотирнадцяти років (п. 11 ч. 1 ст. 3 КПК).

Мова, якою здійснюється кримінальне провадження – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що кримінальне провадження здійснюється державною мовою. Сторона обвинувачення, слідчий суддя та суд складають процесуальні документи державною мовою. Слідчий суддя, суд, прокурор, слідчий забезпечують учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, право давати показання, заявляти клопотання і подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 29 КПК).

Моніторинг банківських рахунків є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає у покладенні зобов'язання на будь-який банк обов'язку надавати Національному антикорупційному бюро України в поточному режимі інформацію про операції, що здійснюються на одному або декількох банківських рахунках. Здійснюється на підставі *ухвали слідчого судді* (ст. 269¹ КПК).

Невтручання у приватне життя – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що під час кримінального провадження кожному гарантується невтручання у приватне (особисте і сімейне) життя. Ніхто не може збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію про приватне життя особи без її згоди, крім випадків, передбачених КПК. Інформація про приватне життя особи, отримана в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом, не може бути використана інакше як для виконання завдань кримінального провадження. Кожен, кому наданий доступ до інформації про приватне життя, зобов'язаний запобігати розголошенню такої інформації (ст. 15 КПК).

Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає у отриманні зразків для порівняльного дослідження у випадку, якщо їх отримання, відповідно до ст. 245 КПК (Отримання зразків для проведення експертизи), неможливе без завдання значної шкоди для кримінального провадження. Здійснюється *на підставі ухвали*

слідчого судді, постановленої за клопотанням прокурора, або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором (ст. 274 КПК).

Негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (ч. 1 ст. 246 КПК).

Недоторканність житла чи іншого володіння особи – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 13 КПК).

Неповнолітня особа – малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (п. 12 ч. 1 ст. 3 КПК).

Обвинувачення – твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом.

Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи – це негласна слідча (розшукова) дія, яка полягає у реалізації права слідчого у формі визначеній кримінальним процесуальним законом обстежити публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів. Проводиться *на підставі ухвали слідчого судді* (ст. 267 КПК).

Обшук – це слідча (розшукова) дія примусового характеру, яка полягає у цілеспрямованому обстеженні приміщень, будівель та ділянок місцевості, що перебувають у власності обшукуваного, його близьких родичів, іншої фізичної або юридичної особи, а також обшук особи з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Обшук житла чи іншого володіння особи проводиться *на підставі ухвали слідчого судді* (ст. 234 КПК).

Огляд – це слідча (розшукова) дія, що полягає у виявленні, безпосередньому сприйнятті та процесуальному фіксуванні слідчим або прокурором зовнішніх ознак матеріальних об'єктів, які мають значення для кримінального провадження, а також відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (ст. 237 КПК).

Огляд на місці – судова дія, зміст якої полягає у тому, що у виняткових випадках суд, визнавши за необхідне оглянути певне місце, проводить огляд за

участю учасників судового провадження, а якщо цього вимагають обставини, – за участю свідків, спеціалістів і експертів. Огляд на місці не може проводитися під час здійснення провадження судом присяжних. Огляд на місці здійснюється згідно з правилами, передбаченими для огляду під час досудового розслідування (ст. 361 КПК).

Огляд трупа – вид слідчого огляду, що проводиться слідчим та/або прокурором за обов’язковою участю судово-медичного експерта або лікаря і полягає у безпосередньому сприйнятті зовнішніх ознак трупа у місці його знаходження з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (статті 238 та 239 КПК).

Одночасний допит двох чи більше осіб (перехресний допит) – вид допиту, який проводиться з метою встановлення причин розбіжностей у показаннях раніше допитаних осіб (ч. 9 ст. 224 КПК), а також встановлення достовірності їхніх показань.

Оперативні підрозділи – підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України – за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (ч. 1 ст. 41 КПК).

Органи досудового розслідування (органи, що здійснюють дізнання і досудове слідство) – слідчі підрозділи: органів Національної поліції; органів безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів державного бюро розслідувань. Підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України (ч. 1 ст. 38 КПК).

Освідування особи – це вид огляду, який проводиться з метою виявлення на тілі підозрюваного, свідка чи потерпілого слідів кримінального правопорушення або особливих примет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу (ч. 1 ст. 241 КПК).

Перекладач – учасник кримінального провадження, який залучається сторонами кримінального провадження або слідчим суддею чи судом у разі необхідності перекладу пояснень, показань або документів (ст. 68 КПК).

Підозрюваний – є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений Кримінальним процесуальним кодексом для вручення повідомлень (ч. 1 ст. 42 КПК).

Підстави для проведення негласної слідчої (розшукової) дії – (процесуальні підстави) – процесуальне рішення визначене Кримінальним процесуальним кодексом відносно конкретної негласної слідчої (розшукової) дії, яке надає дозвіл на її проведення (наприклад: ніхто не може зазнавати втручання у приватне спілкування без ухвали слідчого судді (ч. 1 ст. 258 КПК)).

Підстави для проведення негласної слідчої (розшукової) дії – (фактичні підстави) – наявність у сторони обвинувачення достатніх відомостей, що вказують на те, що відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб, тобто шляхом проведення слідчої (розшукової) дії або іншим шляхом визначеним ст. 93 КПК. Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені статтями 260, 261, 262, 263, 264 (в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), 267, 269, 270, 271, 272 КПК, проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів (ст. 246 КПК).

Підстави для проведення слідчої (розшукової) дії – (процесуальні підстави) – процесуальне рішення визначене Кримінальним процесуальним кодексом відносно конкретної слідчої (розшукової) дії, яке надає дозвіл на її проведення (наприклад: обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді (ч. 2 ст. 234 КПК)).

Підстави для проведення слідчої (розшукової) дії – (фактичні підстави) – наявність у сторони обвинувачення достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення мети конкретної слідчої (розшукової) дії (ч. 2 ст. 223 КПК).

Повага до людської гідності – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що під час кримінального провадження повинна бути забезпечена повага до людської гідності, прав і свобод кожної особи. Забороняється під час кримінального провадження піддавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню, вдаватися до погроз застосування такого поводження, утримувати особу у принизливих умовах, примушувати до дій, що принижують її гідність. Кожен має право захищати усіма засобами, що не заборонені законом, свою людську гідність, права, свободи та інтереси, порушені під час здійснення кримінального провадження (ст. 11 КПК).

Повідомлення – процесуальна дія, за допомогою якої слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд повідомляє певного учасника кримінального провадження про

дату, час та місце проведення відповідної процесуальної дії або про прийняте процесуальне рішення чи здійснену процесуальну дію (ч. 1 ст. 111 КПК).

Показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження (ч. 1 ст. 95 КПК).

Показання з чужих слів – висловлювання, здійснене в усній, письмовій або іншій формі, щодо певного факту, яке ґрунтується на поясненні іншої особи (ч. 1 ст. 97 КПК).

Постанова – процесуальне рішення слідчого, прокурора, яке виноситься у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом, а також коли слідчий, прокурор визнає це за необхідне. Постанова складається з вступної, мотивувальної та резолютивної частин (ч. 5 ст. 110 КПК).

Потерпілий – фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (ст. 55 КПК).

Потяті – незаінтересовані особи, які запрошуються слідчим, прокурором для участі у слідчих (розшукових) діях, визначених ч. 7 ст. 223 КПК, з метою засвідчення факту, змісту та наслідків її проведення.

Понятими не можуть бути: потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження. Зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії (ч. 7 ст. 223 КПК).

Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження.

Пред'явлення для впізнання – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться слідчим або прокурором у визначеній законом процесуальній формі, сутність якої полягає у пред'явленні свідку, потерпілому, підозрюваному або обвинуваченому об'єкта, з метою встановлення його ідентичності, схожості, повної або часткової відмінності з тим об'єктом, який свідок, потерпілий, підозрюваний або обвинувачений спостерігав раніше за певних обставин, на які він вказав під час допиту (статті 224, 228-230 КПК).

Представник потерпілого – особа, яка представляє потерпілого у кримінальному провадженні та має право бути захисником. Представником юридичної особи, яка є потерпілим, може бути її керівник, інша особа,

уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю, а також особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні (ст. 58 КПК).

Представник цивільного позивача, цивільного відповідача – особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівник чи інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю - у випадку, якщо цивільним позивачем, цивільним відповідачем є юридична особа (ст. 63 КПК).

Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження – особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівник чи інша особа, уповноважена законом або установчими документами; працівник юридичної особи (ст. 64¹ КПК).

Приватне спілкування (негласні слідчі (розшукові) дії) – вид спілкування при якому інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, при яких учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб (ч. 3 ст. 258 КПК).

Привід – захід забезпечення кримінального провадження, який полягає у примусовому супроводженні особи, до якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений в ухвалі час (ч. 1 ст. 140 КПК).

Притягнення до кримінальної відповідальності – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК).

Прокурор – особа, яка обіймає посаду, передбачену ст. 17 Закону України «Про прокуратуру», та діє у межах своїх повноважень (п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК).

Проникнення до житла чи іншого володіння особи – це загальне положення проведення слідчих (розшукових) дій, зміст якого полягає у тому, що ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на *підставі ухвали слідчого судді, крім випадків*, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину (частини 1 та 3 ст. 233 КПК).

Протокол – процесуальний документ у якому фіксуються хід і результати проведення процесуальної дії. У випадку фіксування процесуальної дії під час досудового розслідування за допомогою технічних засобів про це зазначається у протоколі. Протокол складається з вступної, описової та заключної частин (ч. 3 ст. 104 КПК).

Протокол (додатки) – це самостійні та похідні (наприклад: від письмових пояснень) матеріальні об'єкти, що долучаються до протоколу особою, яка проводила процесуальну дію. Ними можуть бути: спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів; письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної процесуальної дії; стенограма, аудіо-, відеозапис процесуальної дії; фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу ст. 105 КПК).

Процесуальні витрати (види) – процесуальні витрати складаються із: витрат на правову допомогу; витрат, пов'язаних із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження; витрат, пов'язаних із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів; витрат, пов'язаних із зберіганням і пересиланням речей і документів (ст. 118 КПК).

Процесуальні дії – це передбачені та регламентовані кримінальним процесуальним законодавством дії учасників кримінального провадження, які спрямовані на збирання, перевірку або використання доказів у кримінальному провадженні з метою досягнення його загальних завдань.

Процесуальні рішення – всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду (ст. 110 КПК).

Процесуальні строки – це встановлені законом або відповідно до нього прокурором, слідчим суддею або судом проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії (ч. 1 ст. 113 КПК).

Речові докази – матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 98 КПК).

Розумні строки – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені Кримінальним процесуальним кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень (ст. 28 КПК).

Свідок – фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань (ч. 1 ст. 65 КПК).

Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що жодна особа не може бути примушена визнати свою винуватість у вчиненні кримінального правопорушення або примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею кримінального правопорушення. Кожна особа має право не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї, у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання, а також бути негайно повідомленою про ці права. Жодна особа не може бути примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні її близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення (ст. 18 КПК).

Слідчий – службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої Кримінальним процесуальним кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень (п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК).

Слідчий експеримент – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться слідчим або прокурором у встановленому законом порядку шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення (ст. 240 КПК).

Слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею 247 КПК, – голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду (п. 18 ч. 1 ст. 3 КПК).

Слідчі (розшукові) дії – частина процесуальних дій сторони обвинувачення, які спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 223 КПК).

Спеціаліст – особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок (ст. 71 КПК).

Спілкування (негласні слідчі (розшукові) дії) – передання інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу (ч. 3 ст. 258 КПК).

Спостереження за особою, річчю або місцем є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає у пошуку, фіксації і перевірці під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину відомостей про особу та її поведінку або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях шляхом візуального спостереження за зазначеними об'єктами або візуального спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження (ст. 269 КПК).

Сторони кримінального провадження – з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених Кримінальним процесуальним кодексом; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники (п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК).

Судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду (ст. 1 Закону України «Про судову експертизу»).

Таємниця спілкування – загальна засада кримінального провадження, яка визначає, що під час кримінального провадження кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, інших форм спілкування. Втручання у таємницю спілкування можливе лише на підставі судового рішення у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом, з метою виявлення та запобігання тяжкому чи особливо тяжкому злочину, встановлення його обставин, особи, яка вчинила злочин, якщо в інший спосіб неможливо досягти цієї мети. Інформація, отримана внаслідок втручання у спілкування, не може бути використана інакше як для вирішення завдань кримінального провадження (ст. 14 КПК).

Технічні засоби фіксування кримінального провадження – технічні засоби, які застосовуються особою, яка проводить відповідну процесуальну дію з метою створення стенограми, аудіо-, відеозапису процесуальної дії, а також фототаблиць, схем, зліпків, носіїв комп'ютерної інформації та інші матеріалів, які пояснюють зміст протоколу (ст. 107 КПК).

Транспортна телекомунікаційна мережа (Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж) – мережа, що забезпечує передавання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого виду між підключеними до неї телекомунікаційними мережами доступу (ст. 263 КПК).

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає в застосуванні технічних засобів для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу систем зв'язку, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження (ст. 268 КПК).

Ухвала – рішення слідчого судді або суду, яке має відповідати вимогам, передбаченим статтями 369, 371-374 КПК. Ухвала складається з вступної, мотивувальної та резолютивної частин (ст. 372 КПК).

Учасники кримінального провадження – сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), заявник, свідок та його адвокат, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу пробації, секретар судового засідання, судовий розпорядник (п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК).

Форми фіксування кримінального провадження – процесуальні дії під час кримінального провадження можуть фіксуватися: у протоколі; на носії інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії; у журналі судового засідання (ст. 103 КПК).

Цивільний відповідач – фізична або юридична особа, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану злочинними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 62 КПК).

Цивільний позивач – фізична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди, та яка в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом, пред'явила цивільний позов (ст. 61 КПК).

Час проведення слідчої (розшукової) дії – проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 до 6 години) не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного (ч. 4 ст. 223 КПК).

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

1. Використання спеціальних знань відповідно до нового Кримінального процесуального кодексу України : Роз'яснення Міністерства юстиції України від 18.02.2013 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
2. Інструкція з організації діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України : Затверджена наказом МВС України від 09.08.2012 № 686 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами та доповненнями) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/para690#n690>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України № 4651-VI від 13.04. 2012 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/4651-17.
6. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 465 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
8. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
9. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення : Постанова Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ від 17.10.2014 № 11 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
10. Про деякі питання здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 18.07.2013 № 223-1134/0/4-13 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
11. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 09.11.2012 № 1640/0/4-12 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.
12. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII

: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

13. Про забезпечення права на справедливий суд : Закон України від 12.02.2015 № 192-VIII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

14. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

15. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Держкордонслужби, Мінфін України, Мін'юст України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

16. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та положень про комісії : Наказ МВС України від 19.11.2012 № 1050 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

17. Про затвердження Інструкції про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції : Наказ МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України від 26.08.2014 № 872/88/537 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

18. Про затвердження Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду в Службі безпеки України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення : Наказ Служби безпеки України від 16.11.2012 № 515 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

19. Про затвердження Інструкції про порядок проведення судових експертиз та експертних досліджень паспортних документів Головним експертно-криміналістичним центром Державної прикордонної служби України : Наказ МВС України від 18.11.2013 № 1109 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

20. Про затвердження Інструкції про порядок створення та організації діяльності слідчих груп та слідчо-оперативних груп : Наказ МВС України від 20.10.2014 № 1107 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

21. Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів: Наказ МВС України від 26.10.2012 № 962 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

22. Про затвердження Положення про оперативно-розшуковий відділ органу охорони державного кордону : Наказ МВС України від 02.02.2015 № 118 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

23. Про затвердження Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги : Наказ Міністерства юстиції України від 02.07.2012 № 967/5 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

24. Про затвердження Порядку взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та прокуратури України при встановленні факту смерті людини : Наказ МВС України, МОЗ України, Генеральної прокуратури України від 28.11.2012 № 1095/955/119 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

25. Про затвердження Порядку спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами : Наказ МВС України, МНС України від 30.11.2012 № 1106/1377 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

26. Про затвердження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі : Наказ Міністерства юстиції України від 25.02.2014 № 386/5 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

27. Про заходи стосовно дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та при обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу – тримання під вартою під час кримінального провадження : Наказ МВС України, Міністерства юстиції від 26.03.2013 № 289/540/5 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

28. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

29. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України: МВС України: Наказ МВС України від 09.08.2012 № 686 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

30. Про організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 22.10.2012 № 940 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

31. Про порядок визначення друкованого засобу масової інформації, у якому розміщуються оголошення про виклик до суду відповідача, третіх осіб, свідків, місце фактичного проживання (перебування) яких невідоме, повістки про

виклик підозрюваного, обвинуваченого та інформація про процесуальні документи : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.01.2006 № 52 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

32. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 77-VIII від 28.12.2014, № 198-VIII від 12.02.2015) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/page5>.

33. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

34. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

35. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження : Роз'яснення Міністерства юстиції України від 22.07.2013 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

36. Щодо надання роз'яснення терміна «інше володіння особи» : Лист Міністерства юстиції України від 31.07.2013 № 423-0-2-13/11 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

37. Щодо надання роз'яснень положень кримінального процесуального законодавства стосовно порядку проведення обшуку та огляду : Лист Міністерства юстиції України від 08.01.2014 № 11612-0-4-13/11 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

38. Про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 (в ред. від 01.06.2010) (Зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року, Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

39. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.

40. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII (ред. від 1 берез. 2016 р) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

41. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII (ред. 12 трав. 2016 р.) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

42. Інструкція про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події : наказ МВС України від 6 листоп. 2015 р. № 1377 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/l378204>.

43. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Затверджено

наказом МВС України від 3 листоп. 2015 р. № 1339 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/1378204>.

44. Інструкція про порядок проведення криміналістичних досліджень транспортних засобів і реєстраційних документів, що їх супроводжують, працівниками Експертної служби МВС України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Затверджено наказом МВС України від 31 трав. 2013 р. № 537 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1309-13>.

45. Інструкція про порядок проведення судових експертиз та експертних досліджень паспортних документів Головним експертно-криміналістичним центром Державної прикордонної служби України : Затверджено наказом МВС України від 18 листоп. 2013 р. № 1109 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z2086-13>.

46. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : Затверджено наказом Міністерства юстиції України від 8 жовт. 1998 р. № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26 груд. 2012 р. № 1950/5) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

47. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи : Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січ. 1995 р. № 6 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>.

48. [Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України](#) : Затверджено наказом МВС України від 3 листоп. 2015 р. № 1343 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.

49. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 9 серпн. 2012 р. № 686 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1769-12>.

50. Басиста І.В. Правові основи прийняття і виконання рішень слідчого на стадії досудового розслідування: Автореф. дис. ... док. юрид. наук (12.00.09)/ Класичний приватний ун-т.- Запоріжжя, 2014.- 40с.

51. Кримінальний процес [текст]: підручник / За заг. ред. В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д.П. Письменного. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 544 с.

52. Кримінальний процес. Загальна частина (альбом схем): Навч. посіб./ Л.Д.Удалової,В.В.Рожнова, Д.П.Письменний, та ін.; НАВС.- Київ: ЦУЛ, 2014.- 143с.

53. Кримінальний процес. Особлива частина (альбом схем): Навч. посіб./ Авт. Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, О. В. Римарчук та ін.; НАВС.- Київ: ЦУЛ, 2015.- 222с.

54. Лобойко Л. Співвідношення даних досудового розслідування і доказів/ Л. Лобойко// Право України.- 2014.- № 10.- С. 82-88.

55. Лук'янчиков Є. Негласні слідчі (розшукові) дії - засоби процесуального доказування/ Є.Лук'янчиков, Б.Лук'янчиков// Право України. - 2014.- № 10.- С. 106-115.

56. Організація і тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб: метод.рек./ Авт. кол.С.С. Чернявський, О.О. Алексєєв, Д.О. Алексєєва-Процюк, А.А. Вознюк та ін.; МВС України, НАВС, Головне слідче управління.- Київ: НАВС, 2015.- 43с.

57. Практикум з кримінального процесу. Загальна та особлива частини: навч. посіб./ Л.Д.Удалова, В.В.Рожнова, Д.О.Савицький, К.Г.Горелкіна; МВС України, НАВС.- Київ: КНТ, 2014.- 283с.